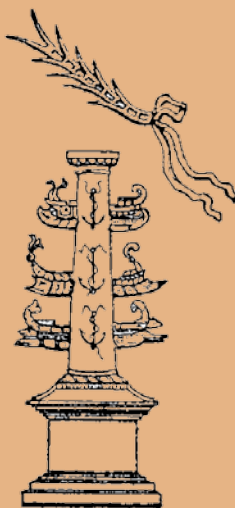

TIDSKRIFT
I
SJÖVÄSENDET

UTGIVEN AV
KUNGL. ÖRLOGSMANNASÄLLSKAPET

I
KARLSKRONA.

1944.

107:e årgången.

Häfte N:r 10

Meddelande från Kungl. Örlogsmannasällskapet nr 7/44.

Ordinarie sammanträde den 1 november 1944.

1. Invaldes kommandörkapten 1 gr Wesström till arbetande ledamot.
2. Föredrogs delar ur av ledamoten Hammargren ingiven årsberättelse i vetenskapsgrenen flygväsende.

Karlskrona den 9 november 1944.

B. Ramel.
Sekreterare.

Ett projekt till ett litet slagskepp.

I nuvarande krig kan slagskeppstypen sägas kämpa för sitt liv: slagskeppet har i luftvapnet fått en ny, stark motståndare och i hangarfartyget en farlig konkurrent. I denna kamp spelar helt naturligt storleken en viktig roll. I Förenta Staterna har man redan länge ägnat denna faktor stor uppmärksamhet men avvisat tanken på att bygga små slagskepp, emedan man ansett att dylika icke kunna motsvara de fordringar som måste ställas på ett slagskepp i amerikanska marinen. Ett par unga amerikanska ingenjörer ha emellertid nyligen uppgjort ett projekt till ett litet slagskepp. Ett referat av deras arbete lämnas i februarinumret av Marine Rundschau och återges här i något förkortad form.

Försöket att bli av med en farlig konkurrent genom att bygga allt större och större enheter anse författarna utsiktslöst, då det knappast gives en gräns uppåt för storleken och fienden därför ständigt kan övertrumfa ett stort skepp med ett ännu större. Det torde därför vara riktigare att nöja sig med så litet displacement som är förenligt med de fordringar på beväpning och skydd, som ställas av artilleriofficeren och vilka principiellt — d. v. s. med avseende på kanonkaliber och pansartjocklek — icke få ligga under dem, som gälla för fiendens fartyg.

Företrädarna för den mindre typen anse, att även i fråga om slagskepp tungt vägande fördelar äro att vinna, om man ökar *antalet* enheter. Slagkraft och skydd få på de små

enheterna icke uppoffras till förmån för mindre viktiga egenskaper. Till dessa mindre viktiga egenskaper hör farten, som man kan minska utan att fartygens värde därigenom väsentligt sänkes.

För närvarande finnas i Förenta Staternas flotta två slagskeppstyper, en mindre på 32,000 till 35,000 ton och en större på 45,000 till 50,000 ton. Författarna ha bestämt sig för ett standarddeplacement av 15,000 ton. Vid konstruktionsdeplacement skulle fartyget kunna medföra omkring 1,740 ton bränsle och 160 ton reservmatarvatten, varför konstruktionsdeplacementet således skulle bli 16,900 ton.

De senaste amerikanska slagskeppen äro konstruerade för en stridsfart av 27 knop. För det lilla slagskeppet skulle man kunna nöja sig med samma stridsfart som för de äldre amerikanska slagskeppen, d v s 21 knop. Med denna fart skulle de små slagskeppen kunna hålla jämna steg med sina äldre kamrater i den amerikanska flottan.

Huvuddimensioner.

Efter noggrant överbäggande ha följande värden valts för huvuddimensionerna:

Längd i KVL, L	143,25 m
Största bredd i KVL, B	26,60 m
Djupgående vid konstruktionsdeplacementet, T ..	8,23 m
Sidohöjd till huvuddäck midskepps, H	12,19 m
Konstruktionsdeplacement, D	16,900 ton
Blockkoefficient	0,556
Nollspantkoefficient	0,960
Vattenlinjekoefficient	0,678
Cylinderkoefficient	0,578
Metacenterhöjd, MG	1,98 m

Med 16,900 tons displacement är vid en fart av 21 knop släpeffekten 11,550 EHK. Om man antager en propulsiv verkningsgrad av 0,60, blir erforderliga axeleffekten omkring 20,000 AHK.

Maskinanläggning.

För maskinanläggningen kunna fyra typer komma ifråga:

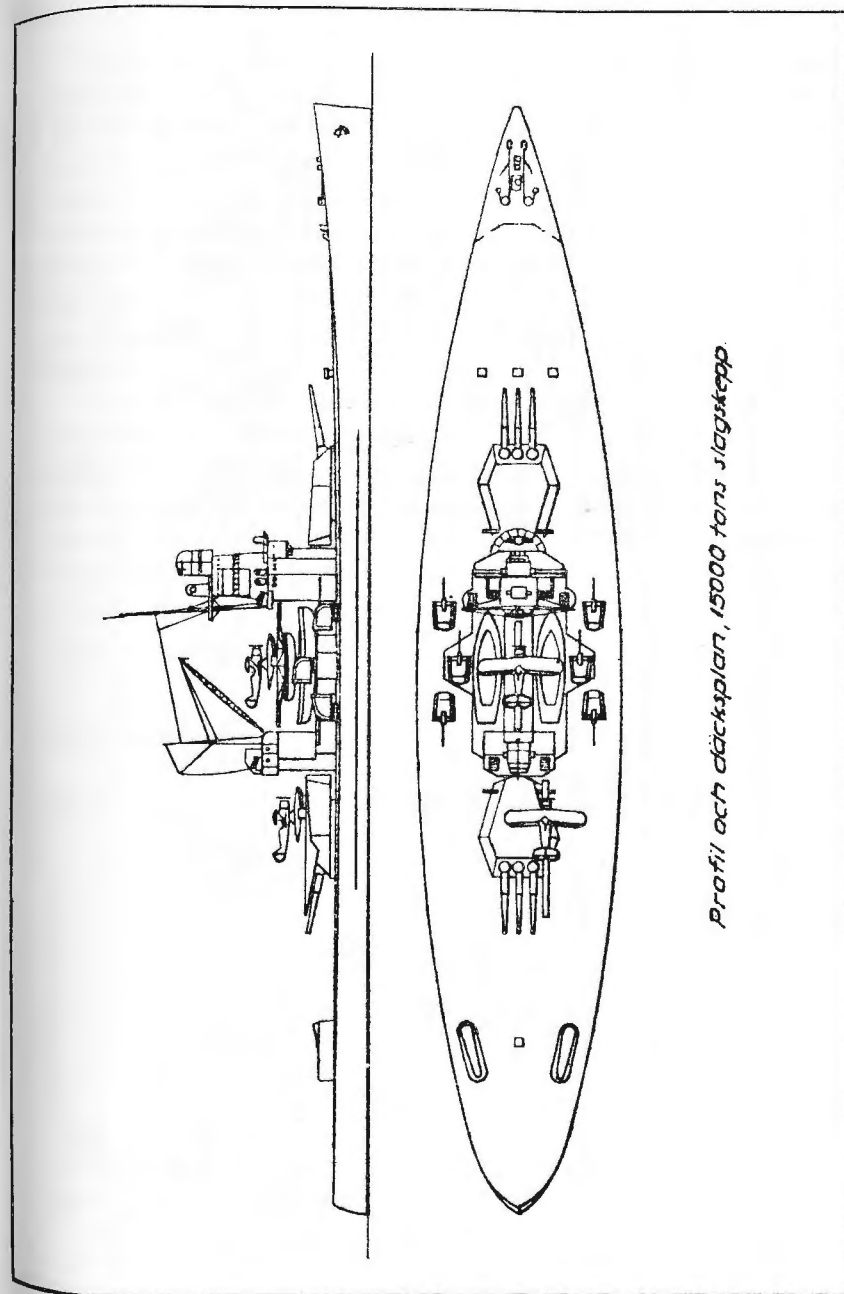
- a) turbo-elektriskt maskineri,
- b) diesel-elektriskt maskineri,
- c) utväxlade växelturbiner,
- d) utväxlade dieselmotorer.

Både det turbo-elektriska och det diesel-elektriska maskineriet fordra större vikt och utrymme än de båda andra slagen av drivmaskiner. Skillnaden i vikt mellan typ b) och typ c) är icke synnerligen stor. Utväxlade dieselmotorer ha hittills blott prövats på de tyska pansarskeppen. Enär numera alla större krigsfartyg i Förenta Staterna utrustas med växlade turbiner har även för det lilla slagskeppet valts en sådan anläggning, vilken som ovan nämnts vid full effekt skall utveckla 20,000 AHK.

Bestyckning.

Det svåra artilleriet utgöres på alla slagskepp i Förenta Staternas flotta av 35,6 eller 40,6 cm kanoner. Deplacementet 15,000 ton ger möjlighet att ställa upp sex 35,6 eller fyra 40,6 cm kanoner. Två 35,6 trippeltorn väga med ammunitionsförråd något mera och fordra också större utrymme än två 40,6 cm dubbeltorn. För projektet har man räknat med två 35,6 cm trippeltorn, vilka emellertid utan vidare kunna utbytas mot två 40,6 cm dubbeltorn.

Luft- och torpedvärnsbestyckningen skall utgöras av sex 12,7 cm lvk jämte största möjliga antal 40 mm akan i multi-pellavettage. Denna bestyckning är alltså jämförelsevis svag, men man får räkna med, att nuförtiden inga slagskepp sättas in utan skydd av luftvärnsskryssare eller -jagare. Fartyget skall icke bära torpedtuber, men två flygplan skola medföras. Hur bestyckningen är anordnad framgår av fig. 1.

Profil och däckplan, 15000 tons slagskepp

Fig. 1.

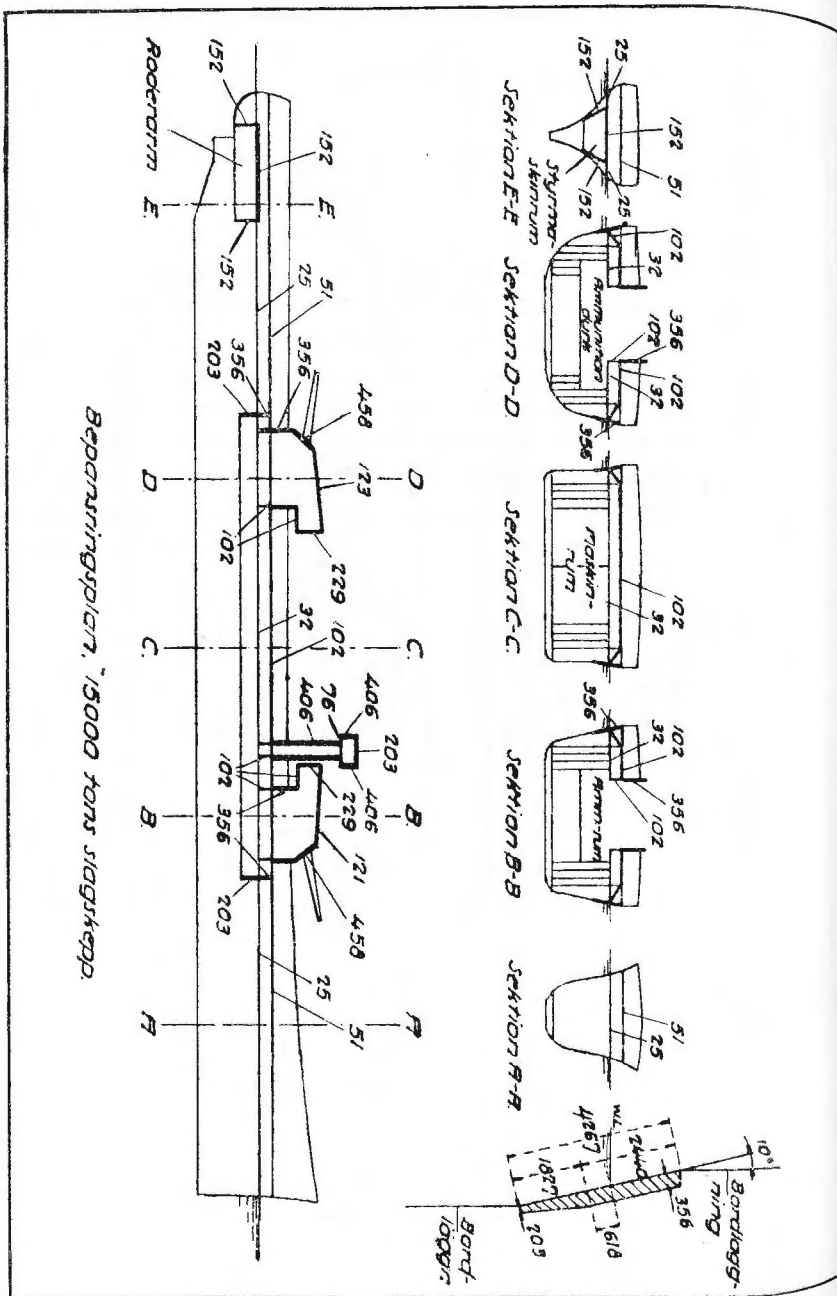

Fig. 2.

Skydd.

Skyddet måste i huvudsak vara likvärdigt med de stora slagskeppens. Fartyget förses därför med ett vattenlinjepansar av 356 mm tjocklek och med en total höjd av 4,27 m. Det sträcker sig 1,83 m över och 2,44 m under V. L. Med detta djup på pansaret kan fartyget kränga till 11° utan att underkanten på pansaret kommer ovanför vattenytan. Fulla tjockleken har pansaret blott till 0,61 m under V. L.; härifrån tunnar pansaret av nedåt till 203 mm eller samma tjocklek som på pansarlådans ändskott för om förliga och akter om aktra tornet.

I höjd med pansarets övre kant sträcker sig inom pansarlådan ett 102 mm tjockt pansardäck och i vattenlinjen ytterligare ett splintskyddsdeck av 32 mm tjocklek. Barbetterna äro inom sidopansaret 102 mm och ovanför detta 356 mm tjocka. De rörliga tornens bepansring och pansarskyddet i övrigt framgår av fig. 2.

Viktsberäkning.

En noggrann beräkning ger följande värden för viktshudgrupperna:

	vikt ton	%
Skrovvikt med pansardäck	7200	48,00
Fast utrustning	1050	7,00
Vertikalpansar	3060	20,40
Huvudmaskineri	900	6,00
Bestyckning med ammunition	1920	12,80
Utrustning och färskvatten	480	3,20
Besättning	85	0,57
Flygplansutrustning	35	0,23
Reserv	270	1,80
Total vikt	15000	100,00

Huvudmaskineriets vikt är mycket högt räknad: 45 kg/AHK. Enligt tyngdpunktsberäkningen ligger viktstyngd-

punkten 8,32 m över kölens överkant och 0,073 m akter om L/2.

Skrovet är genom 13 vattentäta tvärskeppsskott från boten till huvuddäck indelat i 14 vattentäta avdelningar. Pansarlådans längd är 58,52 m. I höjded är skrovet indelat genom fem vattentäta däck över innerbotten. Huvuddäck utgör samtidigt väderdäck och styrkedäck. Balkbukten är B/50, språnget är akterut ringa men ökar starkt från förliga kanontornet. De övriga däckena ha varken balkbukt eller språng. Under huvuddäck ligger övre pansardäcket, som bildar pansarlådans tak. Det under pansardäcket liggande mellandäcket är utbildat till splintskyddsäck, beläget i höjd med konstruktionsvattenlinjen.

För att spara vikt är pansarlådan icke längre än att den omsluter de svåra tornen jämte maskin- och pannanläggningarna. Dessa bestå av två pannor och två turbinaggregat med växlar. De två pannorna äro placerade förut bredvid varandra i två genom ett långsgående skott i fartygets medellinje skilda rum. Maskinrummen ligga omedelbart akter därom och äro likaledes skilda genom ett långskeppsskott. Ett dylikt skott har den svåra olägenheten med sig, att fartyget under vissa förhållanden, nämligen om också skiljeskottet mellan maskin- resp. pannrum skadas, kan få mycket stark slag-sida. För att om möjligt utesluta ett dylikt fall har mellan de inre maskinrumsskotten och bordläggningen placerats ytterligare tre skott. Avståndet mellan inre skottet och bordläggningen är ungefär 6 m.

Alla övriga inre rum äro likaledes så långt som möjligt indelade. Närmast den vattentäta innerbotten ligga förråds- och uppborðsrum, som blott äro 1,83 m höga, under det att de båda överliggande däckena vardera ligga på ett avstånd av 2,74 m. Här äro ammunitionsdurkar, centraler, kök, förläggningsplatser och övriga utrymmen för olika ändamål placerade. Endast de hjälpmaskiner, som icke användas i strid, ligga i fartygets oskyddade delar. I rummen mellan pansardäck och

huvuddäck, vilka för- och akterut äro jämförelsevis höga, har besättningen, 800 officerare och manskap, förlagts.

Undervattensskyddet utgöres av fyra långsgående skott, löpande ungefär parallellt med bordläggningen, så att mellanrummet mellan bordläggningen och inre skottet överallt är i det närmaste lika brett. På längden äro rummen i allmänhet indelade i 6,1 m långa avdelningar. Blott midskepps vid maskinanläggningen är skottindelningen icke så tät.

Rökupptagen från pannrummen mynna icke som vanligt i en skorsten, utan äro förda bordvarts långt akterut, där de gå genom huvuddäck ut i två långsmala öppningar. Denna anordning har den fördelen, att man icke besväräs av skorstensrök på bryggan, men å andra sidan ta de långa rökupptagen upp värdefullt utrymme i fartygets inre, varjämte om de skadas närliggande rum fyllas med kvävande rök. De innebära också en extra vikt, som hade kunnat undvikas.

Pannorna äro av den för amerikanska krigsfartyg vanliga konstruktionen och skola lämna ånga av 40 atö och 455° C temp. Varje panna har en eldyta på 1078 m² och avkokar vid full belastning 67,6 ton vatten i timmen.

Huvudmaskinerna äro övertrycksturbiner av modern typ med 3300 varv/min, som över reduktionsväxlar driva propelleraxlarna med 200 varv/min.

Samanfattning.

Författarnas förslag visar ett fartyg med relativt liten längd, mycket fyllig midskeppssektion och till följd därav skarpa ändar. Djupgåendet är förhållandevis stort, så att alla vitala delar, såsom maskinanläggning och ammunitionsdurkar, ligga under vattenlinjen. Metacenterhöjden förblir vid alla djupgåenden mellan djupgåendet vid standarddeplacementet och djupgåendet vid fulla förråd ungefär densamma, vilket är en fördel. Fartygets skydd inom pansarlådan, 41 % av längden, är nästan likvärdigt med skyddet på de stora amerikanska slagskeppen. På grund av bristen på tillgänglig vikt

ha emellertid för- och akterskeppen fått mycket ringa skydd. Vid skada på dessa delar kommer fartyget därför antagligen att få stark förlig eller akterlig trim.

Författarna hålla trots detta före, att deras fartyg även vid svåra skador skall ha tillräcklig stabilitet. Det skall enligt deras mening kunna tåla *en* större undervattensskada utan att striden behöver avbrytas, och även efter två stora skador vara i stånd att uppnå sin bas. Den genom en svår undervattensexlosion uppkomna slagsidan skulle i ogynnsammaste fall icke överstiga 20°. Icke heller trimmen skulle påverkas så starkt, att huvudäcket för- eller akterut komme under vatten. Mer än hälften av maskineriet skall icke kunna förstöras av en än så kraftig undervattensträff. Det tjocka pansardäcket i förening med splintskyddsäcket anses tillräckligt för att skydda fartygets inre delar mot flygbomber av varje kaliber.

B. Wallin.

De psykiskt defekta och militärtjänsten.

Av Marineläkaren av 1 gr *Martin Ekblad.*

(Föredrag vid Stockholms örlogsstations konferens för personalvård
å Lillsved den 15—17 september 1944.)

En av personalvårdens viktigaste uppgifter är att försöka ordna sådana förhållanden för personalen, att den trivs och att därigenom förhindra konflikthanledningar, skapa bästa möjliga arbetsbetingelser och bästa tänkbara arbetsresultat. Trivsel hos den enskilde skapar en god anda inom truppen och därigenom den viktigaste förutsättningen för en god moral och hög effektivitet.

Det militära livet avviker med nödvändighet på väsentliga punkter från det civila. Genom det tvång, som det medför för den enskilde, förorsakar det lättare vantrivsel och psykiska insufficienssymtom, som ta sig de mest skilda uttryck som hemlängtan, retlighet, nedstämdhet, dålig sömn och ev. kunna bli så höggradiga, att de föranleda explosiva katastrofreaktioner i form av självmordsförsök, rymning, insubordinationsbrott m m.

Det anses, att varje människa kan brytas ned och förlora kontrollen över sina handlingar, om de psykiska påfrestningarna bli för stora, men det är en alldaglig erfarenhet, att den enskildes motståndskraft är mycket växlande och att vissa individer på grund av sin personliga läggning även inför små motgångar och även om de leva under ett mycket ringa psykiskt tryck reagera med nyssnämnda psykiska insufficiens-

symtom, om icke det psykiska trycket dessförinnan på annat sätt minskar i intensitet. Det är de, som i detta avseende äro mer eller mindre psykiskt defekta, som vi skola uppehålla oss vid. De förete alltså vissa brister i sin personlighet, men de äro ej sinnessjuka i den bemärkelse man i allmänhet avser med detta ord. De kunna uppträda ordnat, de kanske tidigare visat sig exemplariska och skötsamma. I det civila ha de kanske skött sitt arbete med de bästa vitsord, men i militärtjänsten bli de psykiskt insufficianta. Detta medför, att dessa individer ofta missuppfattas av icke fackmannen. Deras symtom nonchaleras och de betraktas som simulanter.

Den ökade hänsyn, som man under senare år tagit till dessa psykiska defekter, har av många uppfattats såsom pjåsk. Man har ej velat förstå det motiverade i att dessa individer böra intaga en undantagsställning och att man ej vinner något med att pressa en individ över hans maximala prestationsförmåga.

Å andra sidan måste man ju i ett litet lands, på allmän värnplikt grundade försvarsmakt, utnyttja alla tillgängliga kraftresurser på bästa möjliga sätt.

Svårigheten består väsentligen i att kunna bedöma den enskildes prestationsförmåga och på vilket sätt man bör utnyttja honom för att med hänsyn till föreliggande behov nå bästa möjliga arbetsresultat. Denna svårighet ökas ytterligare under en långvarig beredskapstid, då man måste räkna med en stegrad tendens hos den enskilde att på de andras bekostnad tillskansa sig vissa förmåner.

För att kunna bedöma den enskilde individens möjligheter är det av stor betydelse att känna till vilka brister i personligheten som disponera för insufficienssymtom och hur man om möjligt skall undgå dylika insufficienssymtom.

Vår karaktär och personlighet betingas ju dels av den ärftliga konstitutionen och dels av den miljö i vilken vi vuxit upp. Då det gäller de ärftliga konstitutionella egenskaperna har professor Sjöbring i Lund ansett sig kunnat påvisa fyra olika konstitutionsradikaler, som variera från individ till in-

divid och oberoende av varandra. Ett bristfälligt anlag i något av dessa fyra hänseenden medför en bestämd personlighetstyp, som är mindre motsänskraftig än normalt mot psykiskt tryck eller psykiskt trauma och därför lättare reagerar med psykiska insufficienssymtom.

Den första av dessa konstitutionsradikaler kallar Sjöbring kapaciteten och denna hänför sig till begåvningen, intellektet. En bristande begåvning, en subkapacitet, är kanske den vanligaste orsaken till psykiska insufficienssymtom.

De högradigt efterblivna, de sinnesslöa, böra ju helt slippa sin värnpliktstjänstgöring. De psykotekniska prov, som de nyinryckta värnpliktiga under de sista åren underkastats, ha ju delvis avsett att utsortera dessa sinnesslöa för att de sedan skola kunna odugligförklaras. De, som här intressera, äro de lindrigt subkapabla, de obegåvade, de dumma. Att de ha svårare än kamraterna att följa med i undervisningen märker snart befälet och att det beror på deras medfödda dumhet, inser väl också de flesta, men det händer nog inte så sällan, att deras oförmåga uppfattas som lathet, trots och ovillighet och de bli oförskyllt bestraffade åtminstone i den formen, att de ej komma i åtnjutande av samma förmåner som sina mera begåvade kamrater, vilket i sin tur provocerar vantrivsel och insufficienssymtom. De obegåvade sakna hållning och äro av naturen slappa och schaviga, vilket illa överensstämmer med det militära idealet, som eftersträvar en korrekt hållning och rappa svar. Ett annat väsentligt drag i de obegåvades beteende är beroende på deras omdömeslöshet. De ha dålig kombinationsförmåga, suddiga detaljkunskaper och kunna ej abstrahera, varför de sällan handla med förutseende utan endast »tänka så långt näsan räcker». Detta gör, att de ej kunna bemästra svåra och kritiska situationer och ej kunna givas självständiga uppdrag. Det är av vikt, att de redan i fredstid äro registrerade, så att de ej av misstag beordras till uppgifter, som de sakna förutsättningar att klara ut. Deras bristande abstraktionsförmåga gör, att de bli ego-centriska och krasst materiella. De kunna ej syntetisera och

överblicka helheterna, däremot kunna de i enskilda detaljer av personlig materiell art ofta vara nog så beräknande, en egenskap som man brukar kalla bondslughet. Deras omdömeslöshet gör, att de ofta äro benägna för självöverskattning och kunna förefalla synnerligen självsäkra. I sitt arbete äro de slarviga och sakna uthållighet. Då de sällan utföra något arbete till belåtenhet, bli de ofta tillrättavisade. Vid motgångar bli de nedstämda och i sin depressiva förstämning bli de lätt hypokondriska, varvid de fixera uppmärksamheten vid småkrämpor och i sin ängslan tro sig ha svåra sjukdomar. En stor procent av de kroniskt missnöjda och ständiga sjukmönstrarna äro subkapabla, obegåvade. Pressas de för hårt stegras deras förstämning. De komma in i ett neurotiskt spänningstillstånd. Sömnen blir allt sämre. De bli alltmera missmodiga och för att komma ur denna spänning begå de en katastrofreaktion, de rymma eller göra ev. tafatt självmordsförsök. De äro lättpåverkbara, godtrogna och bli lätt skrämde, varför de bli ett lättfångat byte för sina mera begåvade men mindre nogräknade kamrater, som genom att utmåla de faror, som väntar dem vid exempelvis en sjökommendering, eller genom att ständigt tala med dem om hur dumt och orättvist allt är ordnat, kunna få dem i ett sådant depressivt spänningstillstånd, att de ej klart veta vad de göra.

Personligheten är inte enbart beroende på begåvningen. Som en andra konstitutionsradikal uppställer Sjöbring validiteten, och menar därmed tillgången på psykisk energi. De, som äro subvalida och till följd därav lättare bli insufficienta, kännetecknas i sin personlighet av att vara blyga, försiktiga och tillbakadragna. Deras ringa psykiska energiförråd gör, att de följa minsta motståndets lag och gärna begränsa sig till sådant, som fordrar minsta möjliga energi. De äro därför rädda för allt nytt och alla förändringar. De trivs bäst, när arbetet går sin gilla gång. De äro lätt uttröttbara och bli jäktade och nervösa, om de ej få slutföra det arbete de hålla på med. Då de gärna vilja spara på sitt begränsade energi-

förråd, ha de benägenhet för vanemässigt rutinarbete och småmåpetiga uppgifter. Den subvalide blir pedantisk. Han blir missserligen lätt trött men är för den skull icke lat. Han har tvärtom svårt att koppla av och måste ständigt vara sysselsatt. Inför allt nytt är han försiktig, mistrogen och avvisande och blir därigenom konservativ i sina åsikter. Hans stridbarhet är låg. Han viker gärna undan och har alltid svårt att besluta sig. Vankelmodigheten är synnerligen karaktäristisk. På fritiden har han svårt att koppla av och glömma sitt arbete. I sitt hemliv och umgänge med andra människor är han blyg och osäker och blir lätt spänd och nervös och kan då bli retlig, explodera och bli tvärarg för bagateller. Vankelmodet gör att han känner sig osäker, tvivlar på sin egen förmåga och på möjligheten att nå, vad han eftersträvar. Vid påfrestningar blir han spänd, retlig och villrådlig. Om han befinner sig i ett sådant spänningstillstånd och plötsligt råkar i en situation, som kräver en omedelbar reaktion, kan han bli oklar och omtöcknad och ev. begå till synes oförklarliga, även brottsliga handlingar, som han själv efteråt ej minnes något utav.

Den subvalide astenikern är kantig, stel, besvärad och blir lätt spänd. Detta är egenskaper, som nog utmärka svenskens kynne i större utsträckning än många andra nationers. Det är subvaliditeten, som sätter sin prägel inte bara på svenskens svårighet att finna sig tillrätta i det militära utan på hela det svenska umgängeslivet. Benägenheten för pedanteri gör oss byråkratiska och formella. Vi äro konventionella, rädda att bära oss illa åt och strikta. Ingen vågar avvika från normen. Denna tillknäppthet och formalism gör oss stela, otillgängliga och tråkiga. Genom alkoholpåverkan försvinner ofta denna osäkerhetskänsla och detta kan väl delvis förklara det uttalade spritmissbruket bland svenskarna.

Den tredje konstitutionsradikalen kallar Sjöbring soliditeten. En bristande soliditet, en s k subsoliditet, skulle bero på en sämre förmåga till vanebildning. De subsolida äro de, som av andra kallas de hysteriska. Deras personlighet ka-

rakteriseras av att de äro snabba, rörliga och smidiga. De ha lätt att lära men också lätt att glömma. De kunna lätt sätta sig in i en sak men bli gärna ytliga. Genom sitt fladdrande och växlande intresse bli de gärna ryckiga. Inför nya idéer bli de lätt entusiastiska. De äro radikala och obetänksamma och ansluta sig därför till alla nymodigheter. Det är de subsolida, som lättast kunna suggereras och entusiasmeras. De flamman upp för en idé. Det är de, som i första hand anmäla sig som frivilliga, då det gäller ett farligt uppdrag. Äventyret lockar dem. Men medaljen har också en fränsida. De äro nyckfulla och tröttna lätt. Detta gör, att de äro charmerande sällskapsmänniskor, som gärna bli dramatiska och intensivt och oförbehållsamt ansluta sig till en idé. De ha lätt att fatta beslut och handla men bli opålitliga, därigenom att deras intresse ena minuten är upptaget av en sak för att nästa minuten vända sig åt ett annat håll. De äro roade av att uppträda och gärna vilja dominera i det sällskap de befinna sig.

Genom sin obeständighet bli de opålitliga och kunna lätt ge intryck av falskhet. Genom sin lättsuggestibilitet och sitt beroende av omgivningen äro de inställsamma och växla ofta attityd, vilket ger intryck av förljugenhet. Man kan aldrig lita på var man har dem. När den subsolide för tillfället är intresserad av en sak går han upp i denna med liv och själ, vilket ger en känsla av övertygelse, som leder till att han lätt duperar och imponerar på sin omgivning. Bedragare och svindlare äro nästan alltid subsolida. När den subsolide vid påfrestningar blir insufficient, blir han gärna överdriven, dramatisk, vill gärna demonstrera sina symtom, så att det syns och hörs, att han ej längre står ut. Han får ev. ett hysteriskt anfall.

Den fjärde av Sjöbrings konstitutionsradikaler kallar han stabilitet. Den substabile personlighet kännetecknas av en varm hjärtlighet. Han är hjälpsam och personintresserad, vek och trohjärtad. Han har ett fylligt känsloliv, är saklig och verklighetsriktad. Han är naturvän och har lätt att få goda vänner men kan ibland vara litet klumpig och taktlös med sin

bullrande humor. Vid påfrestningar får den substabile en tung, massiv depression, som hämmar hans arbetsförmåga. Depressionen kan stegras och vara förenad med ångest och självförebåelser. Vid dessa insufficienser är självmordsrisken överhängande.

Av nyssnämnda minusvarianter är det särskilt de tre förstnämnda personlighetstyperna, som kräva speciell behandling och placering under militärtjänsten, de obegåvade subkapabla, de neurasteniska subvalida och de hysteriska hållningslösa subsolida.

Om man studerar dessas civila levnadshistoria före militärtjänsten, finner man, att de ofta redan där haft svårigheter att anpassa sig. De obegåvade äro i allmänhet sekunda arbetskraft och till följd därav ha de ej lyckats skaffa sig något stadigvarande arbete. De ha i allmänhet ingen yrkesutbildning. Under perioder av större arbetslöshet är det de, som i första hand bli utan arbete. Deras svårighet att skaffa sig arbete i land har ibland varit det skäl, som gjort, att de valt den civile sjömannens yrke. Till följd härav ha vi sannolikt en större procent dumma värnpliktiga i flottan än inom övriga vapenslag. Den obegåvade kan kanske i det civila klara ett enkelt hantverk, om han får arbeta ostörd, lugnt och metodiskt, efter sitt eget huvud. Öväntade nya situationer kan han däremot ej bemästra. Han är glömsk och kan ej lära sig den militära drillen. På grund av sin godtrogenhet blir han lätt utsatt för drift av sina kamrater. Till slut blir det olidligt för honom och han ger sig i väg.

Det är svårt att ställa upp några generella regler, då det gäller de obegåvades behandling, men alldeles säkert har befällets behandling av dem och större eller mindre förståelse för deras problem den allra största betydelse. De äro lättpåverkbara i såväl gynnsam som ogynnsam riktning. Man måste komma ihåg, att man ej får begära mer än vad de kunna klara ut. Var och en vet, att om han ställes inför en uppgift, som är så svår, att han nätt och jämt kan klara ut den,

verkar det stimulerande. Överstiger den vår förmåga, blir man däremot missmodig och ger tappt.

Även de neurasteniska, subvalida individerna intaga ofta en särställning i det civila. De ha anpassat sitt liv efter sin läggning och de följa i sin livsföring noggrant reglerade vanor. Inför allt nytt bli de nervösa, spända och ängsliga. De ha lätt att bli sömnlösa och detta förstärker i sin tur deras ängslan och reqlighet. I militärtjänsten ha de svårt att anpassa sig efter dess krav på kollektivitet och underkastelse under det gemensamma. Hela deras livsföring blir omskakad. De äro ofta griniga pedanter, som äro vana att pjäska med sin kropp. Nu tages ej någon hänsyn till deras individuella intressen. Allt eftersom olusten stegras, bli de grinigare och surare och till sist kan det bli olidligt både för dem själva och deras omgivning. Detta är ju en allmänt känd reaktion och går ju på flottans fartyg ofta under beteckningen plåt-sjuka. Så länge det håller sig inom måttliga gränser kan vederbörande behärska sig. De subvalida bland befälet kunna väl alltid få tillfälle att i anslutning till någon bagatell urladda sig på sina underordnade, men den, som är menig och ej har någon under sig, går och blir alltmera spänd tills en orättvis tillsägelse urladdar ett insubordinationsbrott eller längtan bort blir så stark, att vederbörande rymmer.

De neurasteniska äro i allmänhet flitiga, lojala och villiga att göra sitt bästa. De äro noggranna och skötsamma och deras arbetskraft bör naturligtvis utnyttjas. Då det gäller att motverka de neurasteniska spänningstillstånden, tror jag, att personalvården har den största betydelse. Man skall försöka ordna livet så regelbundet som möjligt för dem. Regelbunden permission. Övningarna böra om möjligt planeras så långt i förväg som möjligt och meddelas, så att man utesluter onödiga överraskningar. Ovissheten är särskilt plågsam för dessa individer.

Till slut den tredje gruppen, de subsolida, de hållningslösa hysterikerna. Genom sin personliga läggning äro dessa nyckfulla och opålitliga. De kunna ofta vara inställsamma

och ögontjänare. De vända kappan efter vinden och man kan aldrig lita på dem. De äro aldrig svarslösa, dupera lätt och göra därför till att börja med ett gott intryck. De äro skickliga »knipargastar». Bli de kommenderade på en befattning med minimal arbetsbörda och föga kontroll av deras arbete, kanske de finna sig tillrätta och man märker inte mycket av dem. Hit hör ofta »bovarna» med ett mer eller mindre äventyrligt förflutet, de f. d. skyddshemseleverna. I allmänhet missköta de sin tjänst och ingen vill ha med dem att göra, men samtidigt anse alla, att de ej böra slippa värnplikts- och beredskapstjänstgöring. Skall den som missköter sig premieras och slippa undan, så att den ordentlige skall få bära hela bördan, är den ständigt återkommande invändningen. Dessa fall äro nog de otacksammaste ur personalvårdssynpunkt. De äro ej påverkbara genom uppfostran eller det goda exemplets makt. De äro och förbli lika hållningslösa och opålitliga.

Förutom nu nämnda personlighetsvarianter förekommer det ej sällan, att psykiska defekter till följd av skallskador, genomgången sinnessjukdom, svåra kroppsliga sjukdomar o. s. v. av lekmannen kunna missuppfattas och tolkas som simulation, ovillighet, tredska, lathet m. m. Det skulle föra för långt att här ingå på detaljer, men jag vill även påpeka att psykiska symtom av denna art i en del fall också kunna vara de första symtomen på en börjande kroppslig eller psykisk sjukdom. Dessa fall spela dock procentuellt en underordnad roll i jämförelse med de mindervärdiga personlighetsvarianterna.

För att belysa det nu sagda skall några typiska fall bland arrestanterna vid Stockholms örlogsstation anföras.

Det första fallet gäller en »43:a», som rymt från sjökommandering och är höggradigt efterbliven, närmast sinnesslös. Hans föräldrar ha uppgivit, att han var svåruppfostrad och »hårdagad». Han hade svårt att följa med i skolundervisningen och var kvarsittare två gånger. Efter skolan arbetade han som springpojke men bytte ofta plats, emedan han ej trivdes. Föräldrarna anse, att han är häftig, lättlurad och

äventyrslysten och att han alltid har haft lätt att ge tappt. När han var 17 år, rymde han från hemmet och gav sig av till Stockholm. 1940 gjorde han ett inbrott med stöld tillsammans med en kamrat och å dömdes 4 månaders straffarbete villkorlig dom. I Stockholm arbetade han först som springpojke och sedan vid fabrik. Han började sin värnplikt i januari 1944 och blev i mars sjökommenderad. Han trivdes ej med militärtjänstgöringen, det var alldeles för bundet och för mycket uppställningar. »Befälet hade gott öga till mig.» På grund av sin häftighet hade han svårt att komma överens med kamraterna och kom lätt i slagsmål. Då han tyckte det blev för besvärligt, rymde han i juni 1944 för att komma ifrån sin sjökommendering och anmälde sig frivilligt efter ett par veckor, under vilken tid han gått och drivit i Stockholm. Vid min undersökning var han påfallande slapp och slö. Han orkade knappt ta av sig mössan och han var retsamt långsam i sina rörelser. Under hela samtalen satt han loj och stödde huvudet i händerna med armbågarna på bordet. En intelligensundersökning gav en intelligensålder av 11 år. Sedan han blivit bestraffad, blev han ånyo sjökommenderad men rymde redan efter en vecka på nytt.

I detta fall tror jag både flottan och vederbörande vore bäst betjänta av att han bleve odugligförklarad och frikallad.

Det andra fallet gäller en »42:a», en subvalid asteniker, som rymt från sjökommendering. Denne har tidigare skött sig exemplariskt enligt uppgifter av honom själv och hemmet. Han var medelmåttig i skolan. Efter skolan har han arbetat som skogsarbetare. Han har alltid skött sig och ej tidigare haft några bestraffningar, vare sig i det civila eller det militära. Han började sin värnplikt i februari 1943, sjökommenderades i september 1943 och har sedan tjänstgjort på samma fartyg som kock ända tills han rymde i maj 1944. Han hade tidigare aldrig haft några rymningsplaner. Den sista tiden hade han börjat vantrivas alltmer. Det var ständigt bråk och väsen i kabyssen och tack vare pågående skolor ombord skulle folk ha mat alla tider på dygnet. Han med-

delar, att han alltid varit ordentlig i sitt arbete och lätt blir irriterad, om han ej får göra färdigt, det han håller på med. Han kan ej gå sysslolös, men blir jäktad och nervös, om arbetet blir oberäkneligt. Vid undersökningen var han lugn, nästan sävlig. Intellectuellt var han något under medelmåttan. I viss mån ångrade han själv, att han rymt. Han hade kommit bra överens med befäl och kamrater och han hade ingenting emot att återkomma till samma sjökommendering, sedan han avtjänat sitt straff.

Detta gäller ju en värdefull individ, som givetvis ej bör frikallas. Att han rymde får helt sin förklaring av det spänningstillstånd han kommit in i tack vare sin subvalida, asteniska läggning. Vid återfall i liknande brott, vilket man givetvis ej kan utesluta, bör man ta hänsyn till hans personliga läggning och ej ge honom ett allt för strängt straff. Han är utan tvivel straffpåverkbar och försöker säkerligen själv undvika brottsliga handlingar i den mån han med sin vilja kan förhindra detta.

Det tredje fallet gäller en »33:a», som rymt från sjökommendering. Denne har aldrig tidigare misskött sig och aldrig varit bestraffad i det civila eller det militära. Efter diverse springpojksjobb arbetade han som rörarbetare i 4—5 år. Då det efter kriget blev arbetsbrist inom detta fack, har han sedan 1940 arbetat som kolbärare. Han fullgjorde sin värnplikt 1934, låg på sjömätare och trivdes utmärkt. 1940—41 fullgjorde han sex månaders beredskap, likaså 1942 och han har nu varit inkallad sedan april 1944. Han blev nästan omedelbart sjökommenderad. Arbetet var hårt och slitsamt och förläggningen ombord trång och usel. Han har dock trivts med sina kamrater och funnit sig rätt väl tillrätta. Den sista tiden har han emellertid blivit allt mera förargad över den enligt hans åsikt orättvisa och planlösa fördelningen av tjänstledigheten. Efter två avslagna tjänstledighetsansökningar och då han härigenom ansåg sig orättvist behandlad i förhållande till sina kamrater, tog han saken i egna händer och rymde i augusti 1944.

Vid min undersökning föreföll han vara en gedigen och fyllig normalpersonlighet och i detta fall tror jag, att hans brott skulle ha kunnat undvikas genom större möjlighet för manskaper att framföra personliga önskemål.

Det fjärde fallet gäller en »30:a», en subsolid, hållningslös psykopat. Fadern var brutal och alkoholiserad och miss-handlade såväl hustru som barn. En broder har dömts 5 ggr till straffarbete för stöld m. m. och är nu straffriförklarad och intagen på sinnessjukhus. En annan broder missbrukar sprit.

Patientens barndomsmiljö var alltså synnerligen olycklig. Fadern söp upp allt han tjänade och modern fick skicka ut barnen att tigga. Då modern måste arbeta utom hemmet, fanns det ingen som såg till barnen, som fingo springa ute vind för våg. Patienten visade tidigt tecken på vanart. Han var lögnaktig och opålitlig, skolkade från skolan, rymde hemifrån flera gånger och stannade borta i veckor. Efter snatteri intogs han vid 11 års ålder på skyddshem. Därifrån rymde han inte mindre än 4 gånger och man kom flera gånger på honom med snatteri. Där karakteriseras han som snäll, humoristisk och godmodig men slarvig, lättledd och hållningslös. I skolan klarade han sig bra. Vid 15 års ålder utackerderades han till en lantbrukare. Där stannade han 1 år: Den längsta arbetsanställning han innehaft. Han trivdes ej och gav sig följande år till sjöss som jungman. Han har sedan ej haft något fast yrke utan flackat från anställning till anställning på ett planlöst och slumpartat sätt. Då och då har han varit till sjöss några månader. Dessemellan har han varit hamnarbetare, jordbruksarbetare, grovarbetare m. m.

1931 fullgjorde han sin värnplikt vid flottan utan några tillrättavisningar eller bestraffningar.

1933 gifte han sig. Äktenskapet misslyckades på grund av patientens spritmissbruk och bristande ambition att hålla fast vid något arbete. I sitt arbete tycks han ha skött sig relativt bra, när han varit nykter, men han har aldrig haft ambition att stanna kvar. 1935 dömdes han till böter för

snatteri. 1939 erhöll hustrun skilsmässa. Patienten befann sig då i djup misär. Han drog sig fram genom bettleri och hade ingen fast bostad. Då nu finsk-ryska kriget utbröt, anmälde han sig som frivillig. Han trivdes bra med krigarlivet och karakteriseras av sin kompanichef som »ett gott soldatämne, visserligen litet lättledd men en orädd person, som växer med faran».

Efter hemkomsten från Finland begav han sig tillsammans med ett par kamrater över gränsen till Norge för att ansluta sig till den norska hären. Då de ej lyckades komma i kontakt med den norska försvarsmakten, återvände de efter några dagar till Sverige.

I december 1940 inkallades han i beredskapstjänst vid flottan. Efter 1 månad rymde han, emedan han var »less på det hela». Han dömdes till 2 ½ månaders fängelse. Efter avtjänat straff skulle han fortsätta beredskapstjänstgöringen men redan efter någon dag rymde han ånyo från Skeppsholmen, fastogs efter en vecka och dömdes till 3 månaders fängelse. Samma dag han frigavs träffade han en f. d. kamrat från Finland. Genom dennes förmedling deltog han i ett försök att fritaga en utlänning, misstänkt för spioneri, som var häktad. Den följande tiden begick han ett par stölder. För dessa brott blev han dömd till 6 månaders straffarbete. Straffet var avtjänat i oktober 1942 och sedan arbetade han huvudsakligen med skogsarbete, tills han ånyo blev inkallad till beredskapstjänstgöring i mars 1944. Efter 1 månad blev han fast för fylleri och i samband härmed olovligt undanhållande och dömdes till 10 dagars vaktarrest. Några dagar efter avtjänat straff blev han ånyo fast för fylleri. Då han förstod att straffet denna gång skulle bli svårare, tyckte han, att det var lika bra att vara ledig litet till, och inställde sig först efter 10 dagar. Han dömdes nu till 4 månaders fängelse.

Patienten är en hållningslös, lättledd, opålitlig, viljesvag subsolid individ, som lätt ger tappt inför ansträngningar och som, trots att han är normalbegåvad, ej bryr sig om följderna av sitt handlingssätt. Han är slapp och likgiltig. Man mär-

ker ingen ånger och han tycks finna sig väl till rätta i arresten och fängelset.

Detta fall tillhör de ur militär tjänstbarhetssynpunkt mest svårbedömda. Det råder väl ej något tvivel om att flottan vore bäst betjänt av att slippa ha människor av denna typ bland sina värnpliktiga, men vid förslag till frikallelse på grund av psykisk abnormitet av en man av denna typ, möter man från de allra flesta håll starkt motstånd. Varför skall han slippa bara för att han missköter sig? Å andra sidan vinner man säkerligen inte det ringaste med upprepade fängelsestraff. Fängelset verkar ej avskräckande och jag har träffat flera av denna typ, som snarast föredra fängelset framför beredskapstjänsten.

Erfarenheterna från Karolinska sjukhusets psykiatriska militärpoliklinik talar för att den procentuella tillströmningen från flottan till denna poliklinik är väsentligt mycket större än från andra vapenslag. Det finnes åtminstone tre bidragande orsaker till detta förhållande. Den första är, att alla sjömanshusinskrivna värnpliktiga bli tilldelade flottan. Det är säkerligen tyvärr så, att en viss procent av de civila sjömännen välja detta yrke, emedan de ej lyckats hävda sig i konkurrensen om arbetet i land eller till följd av en obestämd längtan ut, som i sin tur ofta bottnar i vantrivsel och svårighet att anpassa sig efter det regelbundna livets fordringar i land. Denna svårighet att anpassa sig gör sig naturligtvis ändå mera gällande i det militära än i det civila. Men flottan får inte bara de civila sjömännen utan även f. d. sjömän, som efter kort tids arbete som civila sjömän märkt, att de ej passa för detta yrke. De ha varit rädda för sjön, vantrivts med den sammanträngda miljön, ej tålt vid det oregelbundna livet eller av någon annan orsak blivit nervösa och sedan skytt livet på sjön lika intensivt som pesten. Att flottan ej är betjänt av att dessa värnpliktiga tilldelas flottan även om de förut varit på sjön är ju uppenbart. Samma förhållande gäller många av de f. d. stamanställda, som fått avsked före anställningstidens utgång.

En andra orsak till det större antalet psykiska insufficienser vid flottan utgör tjänstgöringsförhållandena. Den värnpliktige är utsatt för ett större psykiskt tryck vid flottan. Han måste leva mera sammanträngt på sjön än i land. Han har ej möjlighet att ens på fritiden vara ensam. Han kan aldrig dra sig undan från sina kamrater. Detta gör ju att speciellt de subvalida, asteniska individerna bli spända, retliga och neurasteniska. Här gäller det att göra allt vad som kan göras för att minska det psykiska trycket. Man blir ej bättre, när det verkligen gäller, genom att under lång tid dessförinnan ha stått under en psykisk press, som förorsakats av ett ovisst nit att hårda individen och förbereda honom för krigets värv.

En tredje orsak till anhopningen av psykiska insufficienser under nu pågående försvarsberedskap är väl, att flottan i jämförelse med armén blivit hårdare belastad och dess folk fått fullgöra en längre tids beredskap än arméns.

Var bör man då dra gränsen för oduglighet till militärtjänst? Ju fler man frikallar, desto bättre blir det material, som återstår, och desto färre blir antalet insufficienser. Man kanske i de tveksamma fallen kan låta dem försöka fullgöra värnplikt och sedan, frikostigt tillfälligt odugligförklara dem, som bli insufficianta, men ha alla registrerade, så att man vid personalbrist även kan taga till detta mindervärdiga material. Ev. kanske de psykiskt defekta i viss utsträckning kunna fullgöra sin värnplikt i annan ordning än de vapenföra. De kanske i stället för värnplikt kunna få fullgöra någon slags arbetstjänst under mindre militära former.

Men man kan ändå inte genom en kraftig gallring få bort alla insufficiensreaktioner. Under ogynnsamma yttre förhållanden och ett starkt psykiskt tryck reagerar även den konstitutionellt normale med insufficienssymtom. Man får ej heller glömma betydelsen av den allmänna truppmoralen. Vid dålig anda och en allmänt utbredd minskad försvarsvilja ökar tendensen att vilja slippa undan. Den goda viljan att för-

söka göra sitt bästa slappnar. Allt flera visa tendens att komma undan så lindrigt som möjligt.

Så länge emellertid endast en ringa procent av de värnpliktiga bli insufficienta, visar det sig vid undersökning av dessa, att deras insufficiens i ett stort antal fall ej enbart beror på de yttre förhållandena utan att de även äro mer eller mindre psykiskt defekta. Här gäller samma sak som t. ex. ifråga om alkoholism. Så länge spritmissbruket var allmänt, var spritmissbruk ej något tecken på att vederbörande var abnorm på något sätt, men sedan missbruk av sprit ej längre är lika vanligt, har det visat sig, att alkoholisterna i allt större procent äro psykiskt abnorma individer oberoende av sitt spritmissbruk. Det är tack vare sin psykiska abnormitet, som de missbruka sprit.

Då det gäller att bedöma de psykiskt defekta värnpliktigas tjänstbarhet, måste man ta hänsyn till alla de ovannämnda förhållandena och det gäller att väl väga de olika faktorerna mot varandra och för detta fordras ett intimt samarbete mellan befäl, personalvård och läkare med möjlighet till diskussion af enskilda fall och allmänna synpunkter.

Nyktometern och nyktometerproven.

1. Inledning.

Genom egen erfarenhet vet var och en, att det tager en viss tid för ögonen att anpassa sig för de nya belysningsförhållandena, om man från ett upplyst rum kommer ut i mörker eller om man från dagsljus går in i ett mörkt rum. Är skillnaden mellan de olika ljusstyrkorna stor, ser man till att börja med ingenting. Först efter en viss tid börjar man kunna urskilja markerade föremål; ögonen ha börjat anpassa sig och synförmågan växer i proportion till tiden intill en viss gräns.

Denna förmåga till anpassning är individuell. Somliga anpassa sig snabbt, d v s deras synförmåga växer hastigt efter övergången från ljus till mörker under det att andra behöva längre tid för anpassningen.

Det anförda kan åskådliggöras i ett diagram.

I diagram A är koordinatsystemets abscissa uppstucken i tid i sekunder och ordinatan i synskärpa i tiondelar från 0,0 till 1,0.

Den heldragna kurvan visar förloppet av ett normalt ögas ljusanpassning. Den streckade kurvan visar förloppet vid mindre god anpassningsförmåga.

Att tiden, under vilken anpassningstakten registrerats, här icke utsträckts att omfatta mer än de tre första minuterna beror på, att synskärpan efter detta tidsförlopp tilltager myc-

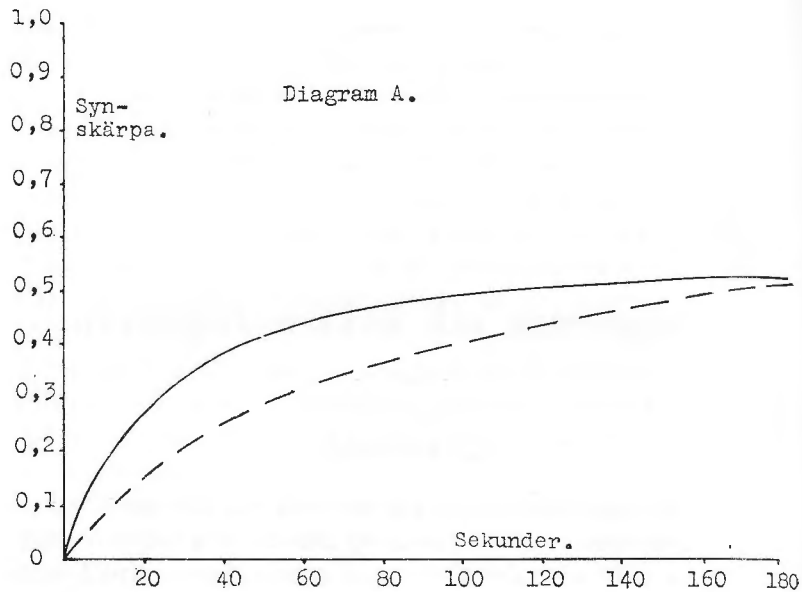

Fig. 1.

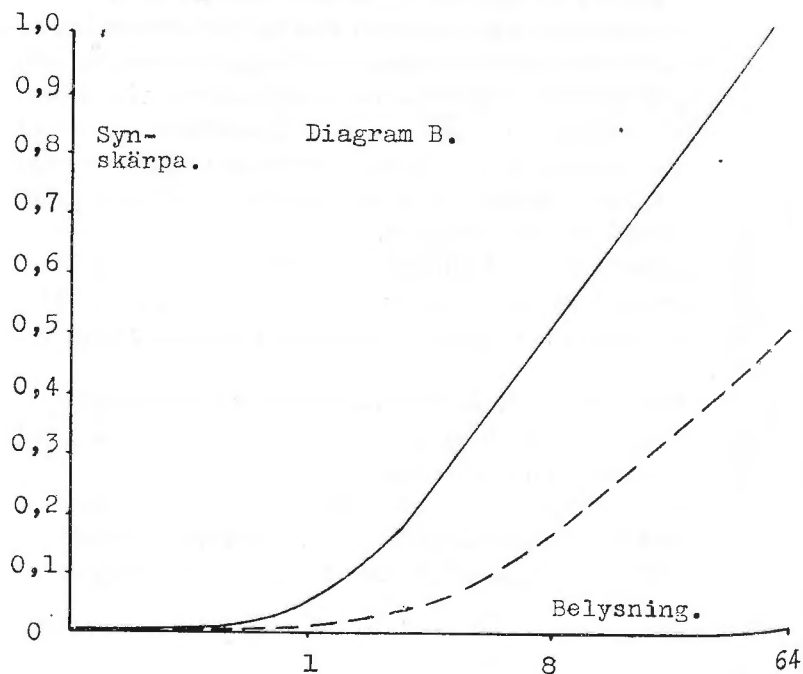

Fig. 2.

ket långsamt, för att först efter trettio minuter ha nått maximum.

Ett studium av diagram A visar, att den person vars anpassningsförmåga följer den heldragna kurvan, anpassar sig avsevärt mycket snabbare än den, vars anpassningsförmåga förlöper med den streckade kurvan. Den förre har sålunda redan efter 10 sekunder en synskärpa av i det närmaste 0,2, under det att den andre efter samma tid icke uppnått 0,1. Å andra sidan behöver personen med mindre god anpassningsförmåga icke mindre än 30 sekunder för att uppnå synskärpan 0,2, således tre gånger längre tid än den andre. Efter tre minuters förlopp är dock bådas synskärpa uppe i samma värde.

Av egen erfarenhet vet man även, att det är svårt att se ett föremål, som ligger på motsatt sida av en ljuskälla, som är riktad mot observatören. Det bländande ljusets styrka och föremålets belysningsgrad äro avgörande för den skärpa med vilken man kan iakttaga det.

Förmågan att se under inverkan av direktbländning är, i likhet med förmågan till snabbavpassning, individuell. Den åskådliggöres i diagram B.

I diagram B är längs koordinatsystemets abscissa avsatt den grad av belysning, som det föremål man observerar är utsatt för. Ordinatan är uppstucken i synskärpa i tiondelar. Det bländande ljusets styrka är konstant.

Den heldragna och den streckade kurvan illustrerar två personers reaktion för direktbländning, den ena med normal och den andra med överdriven mottaglighet för bländning. Vid belysningsgrad 8 äger den förre en synskärpa av c:a 0,5, under det att den senare icke uppnår mer än 0,2. Vid belysningsgrad 64 är synskärpan 1 resp. 0,5. Personen med överdriven känslighet för direktbländning äger i det här valda exemplet således i stort sett endast halva synförmågan i jämförelse med den andre.

Dessa egenskaper, snabbanpassningsförmåga och mottaglighet för direktbländning, få betraktas som avgörande för

vissa personalkategoriernas på stridsfartygens förmåga, att fullgöra sina åligganden under mörkerstrid. Närmast gäller detta riktare, avståndsobservatörer, eldledare, personer inom en fartygsledning etc.

På Chefens för Kustflottan initiativ har under innevarande år anskaffats ett för vårt land unikt instrument, en nyktometer för ögonundersökningar på snabbanpassningsförmåga och mottaglighet för direktbländning. Instrumentet har införskaffats från Tyskland.

Tidigare kända metoder för ögonundersökningar i här berörda avseenden ha, på grund av den tid de kräva, icke lämpat sig för massundersökningar. Nyktometern och undersökningsförfarandet i denna har möjliggjort massundersökningar, då en undersökning av ögonens anpassningsförmåga och bländningsförhållanden endast kräver en tid av ungefär 9 minuter per undersökt person. Instrumentet lämnar fullt tillfredsställande grad av noggrannhet, samtidigt som möjligheten till simulation är utesluten.

2. Kortfattad beskrivning av instrumentet.

Nyktometern består av en sfär, ulbrichtkula, monterad på ett stativ. Sfären är 25 cm i diameter och utvändigt försedd med en inblick för den som skall undersökas. Inuti sfären äro monterade synprovstavla, skymglas, slutare, synprovslampa, bländljuslampa och ljusanpassningslampa. Dessa organ manövreras med på stativet och utanpå sfären placerade anordningar. Till instrumentet hör dessutom ett motståndssaggregat för reglering av den spänning med vilken instrumentet skall arbeta och en fotozell för kontroll av ljusintensiteten.

Synprovstavlan är försedd med siffror enligt Hess' internationella tavlor, ordnade i vissa serier och varierande i storlek på så sätt, att om de läsas vertikalt med början uppifrån, första siffran ger 0,1 och den sista 1,0 i synskärpa. Sifferserierna skiftas under provets gång med ett enkelt handgrepp,

varför den undersökte ständigt får läsa olika sifferkombinationer, vilket omöjliggör ett inlärande av synprovet.

Ljusförhållandena i sfären regleras under provets gång genom att olika skymglas, givande ljusstyrkorna $\frac{1}{4}$, 1, 8 och 64, föras framför synprovstavlan genom ett enkelt handgrepp.

För att alla delar av sfären skall reflektera samma ljusmängd under ljusanpassningskedet i undersökningen fälls slutaren fram för synprovstavlan. Slutaren är i likhet med sfärens insida målad vit.

Synprovslampan belyser bakifrån den genomskinliga synprovstavlan. Bländljuslampan är placerad bredvid denna tavla och riktar bländljuset direkt in i den undersöktes pupiller, då han har blicken fäst på synprovet.

Instrumentet kompletteras med ett kurvblad, fig 3, i vilket undersökningsresultaten för varje person läggas in. Snabbanpassningsproven registreras i ett koordinatsystem i enlighet med vad diagram A visar och direktbländningsprovet i överensstämmelse med diagram B.

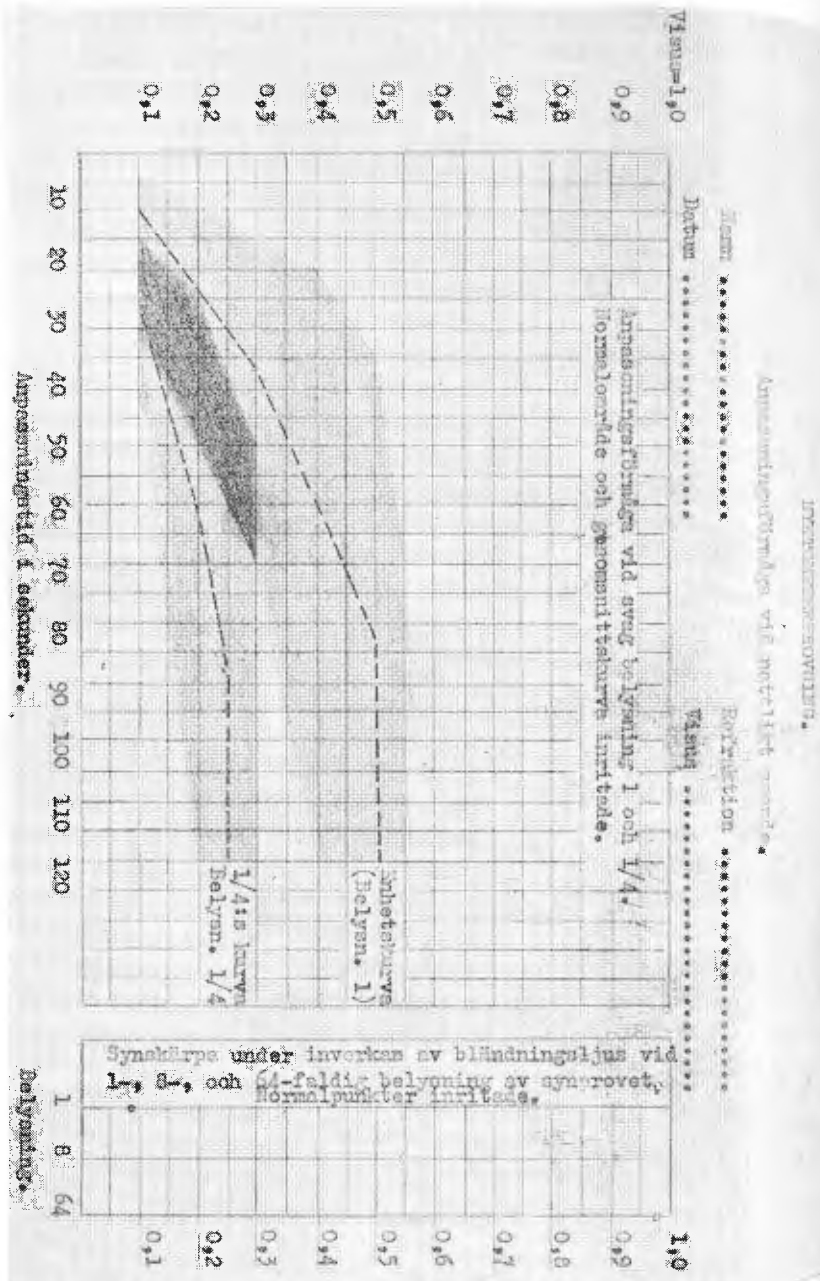
I kurvbladet inlagda skuggade områden utmärka normalområdena för snabbanpassning, det övre för en ljusstyrka = 1 och det undre för en ljusstyrka = $\frac{1}{4}$, som belysning av synprovstavlan. De i normalområdena inlagda streckade kurvorna utmärka gången av ett normalt ögas anpassningstakt.

I direktbländningsdiagrammet äro normalpunkterna för synskärpan under belysningsgraderna 1, 8 och 64 inlagda.

3. Undersökningsförfarandet.

Trettio minuter före nyktometerprovet placeras ett lämpligt antal man i ett rum med dämpad belysning i och för anpassning till dessa belysningsförhållanden. Efter denna tid äro de mogna för provet.

Första fasen i provet består i 3 minuters ljusanpassning i instrumentet, där ögonen utsättas för ett intensivt ljus under ljusanpassningslampans inverkan. När denna tid är tillräckligt släcks ljusanpassningslampan, slutaren slås ifrån

och synprovstavlan visas under belysning 1. Efter 20 sekunder skall den som provas läsa synprovet vertikalt, uppifrån och ned. Härvid skall den normale uppnå en synskärpa av 0,1—0,2, m a o han skall se att läsa den första eller de två första siffrorna i synprovet. Detta förfarande upprepas med 20 sekunders intervall under den första minuten och härvid skall synskärpan 0,3 och 0,4 uppnås efter 40 resp 60 sekunder. Under andra minuten av provet provas synskärpan med 30 sekunders intervall, varvid synskärpa 0,5 skall uppnås vid 90 sekunder och därefter hålla sig konstant. De uppnådda synskärpevärdena inläggas under provets gång på ett kurvblad och den undersöktes »enhetskurva» drages.

Därefter slås slutaren för, ljusanpassningslampan tändes och ögonen utsätts under 60 sekunder för samma ljusstyrka, som vid anpassningsskedet före provet för »enhetskurvan». När dessa sextio sekunder gått, slås slutaren från och synprovstavlan visas under belysningen $\frac{1}{4}$. Samma förfarande, som vid »enhetskurvas» registrering upprepas och den undersöktes »fjärdedelskurva» konstrueras. Han skall härvid vid samma tider, som tidigare angivits, uppnå följande synskärpevärden: 0,1, 0,15, 0,2, 0,25, 0,25.

Snabbanpassningsproven äro nu fullbordade och direktbländningsprovet vidtager omedelbart genom att bländljuslampan tändes. Synprovstavlan visas först med belysning 1 och därefter under 8- och 64-faldig belysningsgrad varvid synskärpan 0,0—0,1, 0,5 och 0,9—1,0 skall uppnås.

Anledningen till att såväl »enhetskurva», som »fjärdedelskurva» upplägges är, att man i det senare provet stegrad svårighetsgraden för att ytterligare prova förmågan till snabbanpassning, samtidigt som man erhåller en kontroll av »enhetskurvan».

4. Resultatet av vissa personalundersökningar.

Under innevarande års artilleriskjutskola ha samtliga elever undergått nyktometerprövning. Exempel på vissa karak-

teristiska kurvtyper, erhållna vid undersökningarna, visas här nedan.

Fig 4 visar prov på utomordentligt god snabbanpassningsförmåga och normal mottaglighet för direktbländning. Mannens »fjärdedelskurva» ligger delvis över den normala »enhetskurvan» och i hela sitt förlopp inom dennas normalområde.

Fig 5 visar onormalt låg snabbanpassningsförmåga och överkänslighet för direktbländning. På tillfrågan meddelade mannen att han har mycket svårt att taga sig fram, om han från ett upplyst rum kommer ut i mörker, då han icke har förmåga att se hinder, t ex pollare, luckor och räcken ombord, i sin väg.

Fig 6 visar prov på något nedsatt snabbanpassningsförmåga och överkänslighet för direktbländning.

Fig 7 visar god snabbanpassningsförmåga, samt en abnorm mottaglighet för direktbländning. Direktbländningskurvan är upplagd för mannens högra öga, vilket opererats efter en skada. Ögats synförmåga är 1,0 vid normala belysningsförhållanden.

Fig 8 illustrerar användandet av »fjärdedelskurvan» som kontroll på »enhetskurvan». Mannen äger normal anpassningsförmåga vid ljusstyrka 1, men faller på »fjärdedelskurvan» i det denna ligger helt under normalområdet.

En jämförelse mellan de här framlagda typproven visa, att en man, vars snabbanpassningsförmåga följer kurvorna i fig. 4, är ojämförligt mycket bättre lämpad för t. ex. riktarbete under en mörkerstid, än de, vars snabbanpassningsförmåga följer kurvorna i fig 5 och 7. Hans synförmåga är sålunda redan efter 20 sekunder uppe i 0,5 resp 0,3, under det att de båda andra vid samma tidpunkt endast uppnått synskärpan 0,2 resp 0,0 och 0,4 resp 0,1. Motsvarande slutvärden äro 0,6 resp 0,4 mot 0,5 resp 0,2 och 0,5 resp 0,3.

Jämföras direktbländningskurvorna finner man, att han under samma förhållanden i ena fallet ser dubbelt så bra och i andra fallet tio gånger mer än den andre.

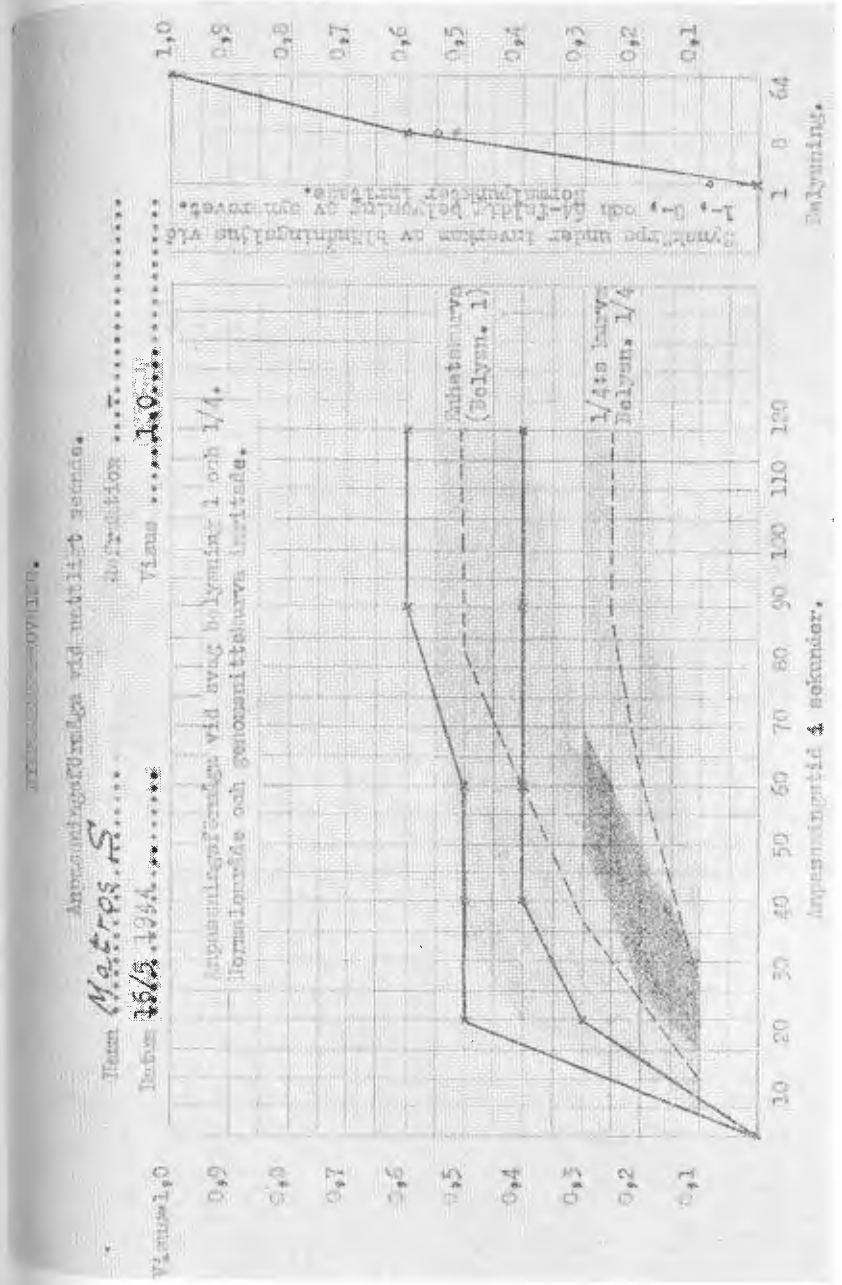

Fig 4.

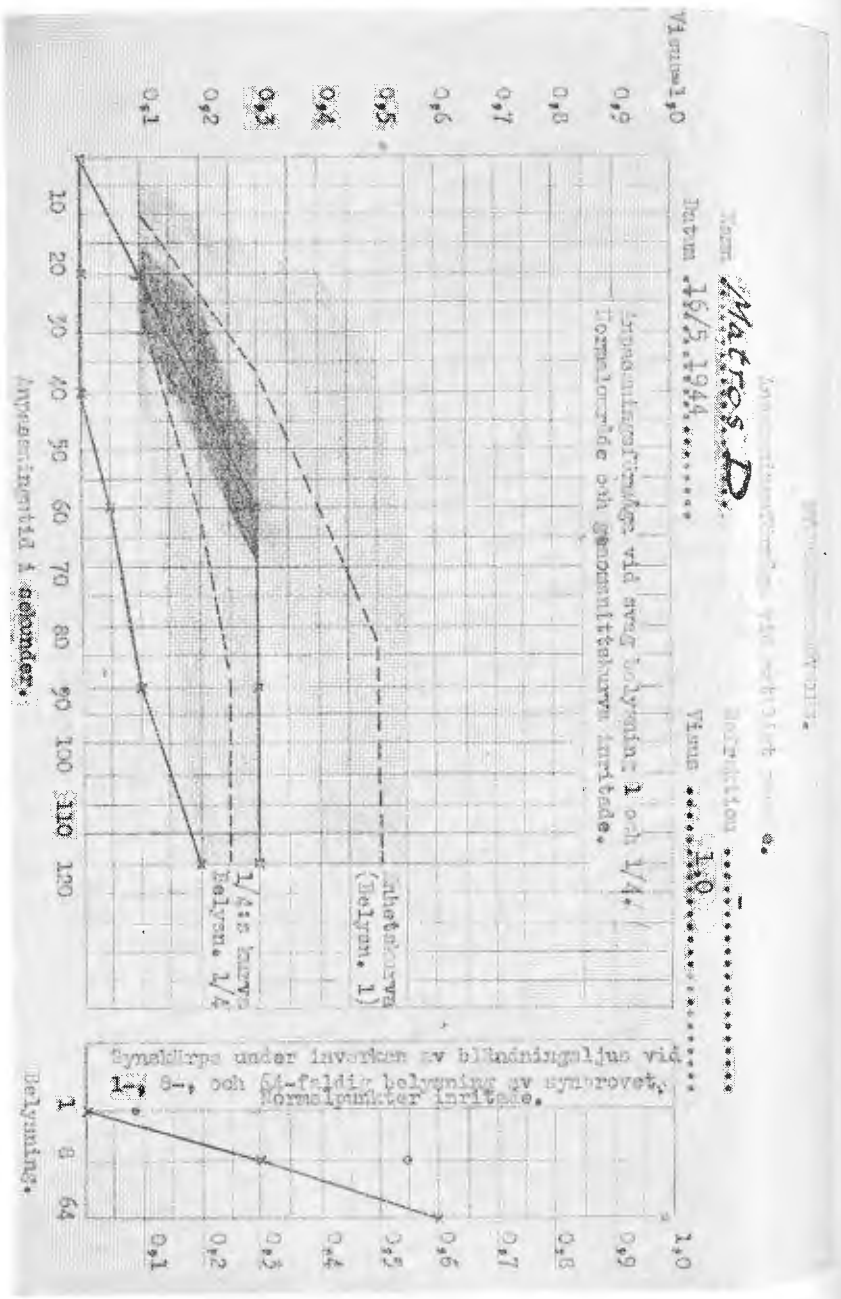

Fig 5.

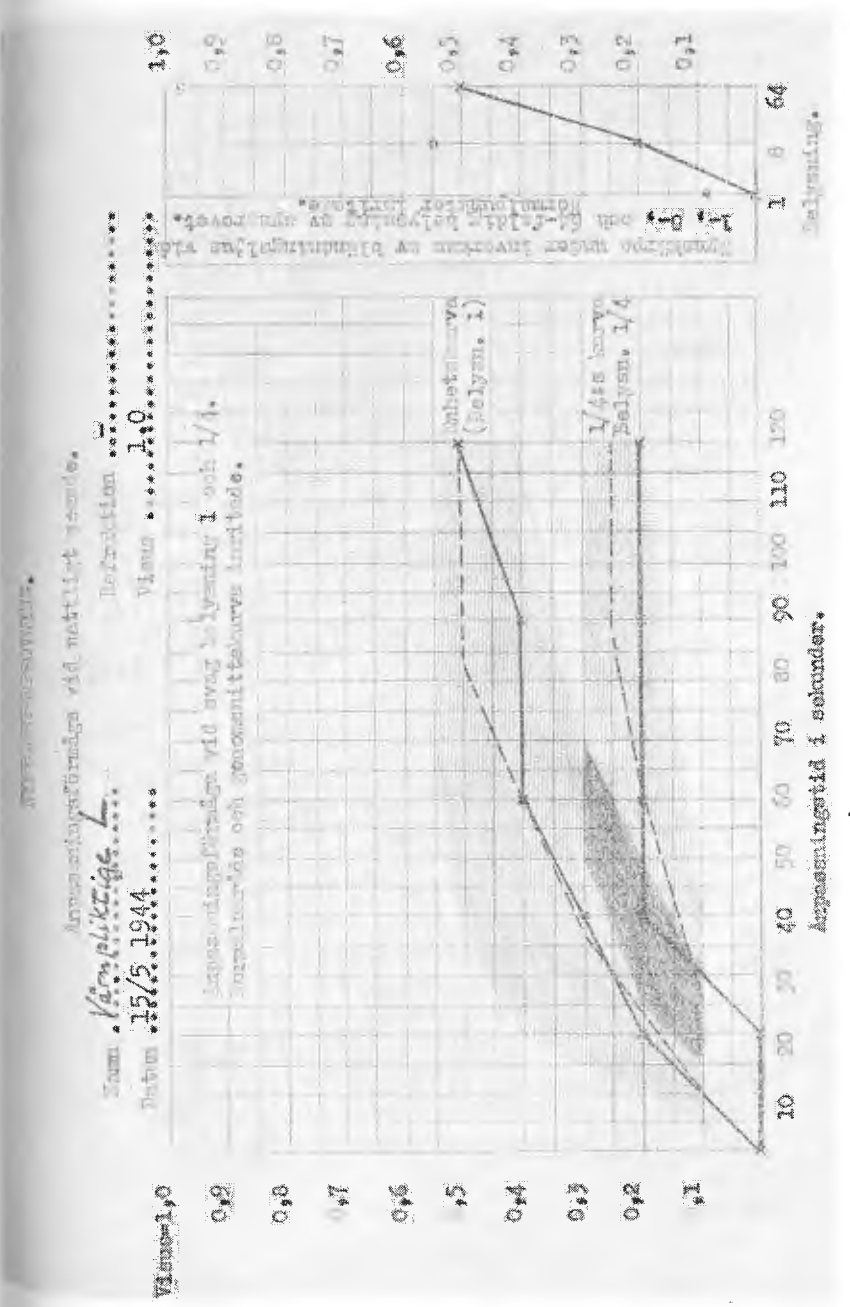

Fig 6.

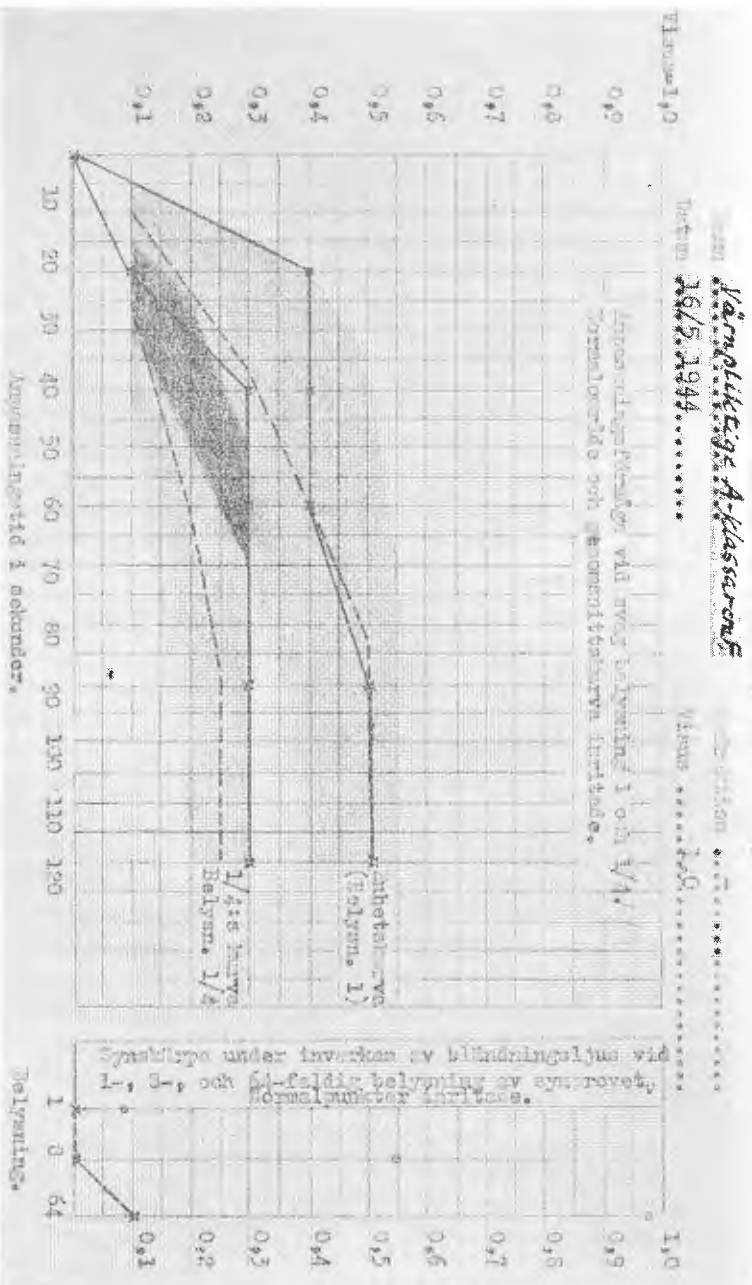

Fig. 7.

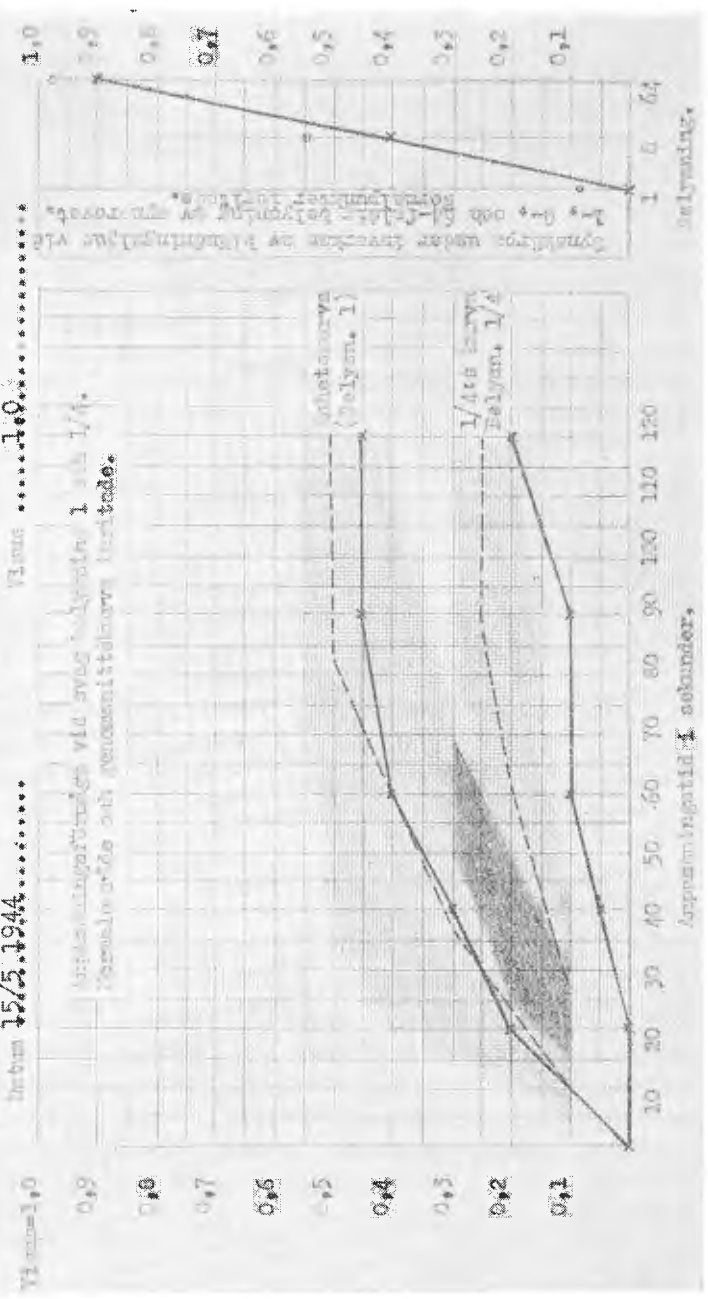

Fig. 8.

Slutord.

För riktare torde man få anse snabbanpassningsförmågan under de första 5—10 sekunderna efter bländning vara den viktigaste, då, bortsett från fientliga motåtgärder, riktaren i viss mån blir bländad av flammen från egen skottlossning. Riktarens förmåga, att snabbt få upp synskärpan, kommer att inverka på skjutresultatet särskilt vid beskjutning av mål som upplysas av falljus emedan målets belysningsgrad är minimal under dessa förhållanden och dessutom, dess icke upplysta sida vänd mot riktaren. Såväl riktaren som avståndsobserveratören bör ha normal direktbländningskurva, då de under t ex fientlig motbelysning få arbeta under samma förhållanden.

De utförda nyktometerundersökningarna visa, att bland personal med för övrigt normala ögon, kan finnas de, som beträffande snabbanpassningsförmåga och mottaglighet för direktbländning uppvisa deffekter. Det får betraktas som önskvärt, att i tjänst varande personal och all personal, som antages vid flottan, undergå nyktometerproven och klassificeras i dessa avseenden.

Riktarskolan i juni 1944.

Berndt Santesson.
Kapten.

Några synpunkter på utbildningen i silhuettkännedom inom flottan.

Betydelsen av att flottans, kustartilleriets och flygets personal, framförallt befälet, besitter god silhuettkännedom, d v s förmåga att snabbt och riktigt bedöma ett siktat fartygs typ och klass, är uppenbar, men har tidigare ej uppmärksamats i någon större utsträckning. I det följande skall undersökas, dels vad som redan gjorts i detta ämne, dels vad som ytterligare kan göras.

Silhuettkännedom har ej förrän våren 1942 gjorts till föremål för någon kontinuerlig eller fastställd undervisning. Att våren 1942 kan betraktas som en vändpunkt beror på det initiativ, som då togs på kustflottan och för vilket närmare redogöres nedan.

Vid Kungl. Sjökrigsskolan har tidvis någon undervisning lämnats inom ramen för ämnet sjökrigskonst, men omfattningen har varit beroende på lärarens eget intresse för saken och den tid han ansett sig kunna disponera. På olika officerskurser, t ex förbindelseofficerskurs, har även silhuettkännedom förekommit, men också då i ringa utsträckning och beroende på läraren. På underofficers-, underbefäls- och rekrytskolor har ingen dylik undervisning förekommit. Däremot har kustartilleriet och det marinsamverkande flyget sysslat med detta ämne och gjort det till föremål för mera ingående studier.

För de fall att behov av identifiering skulle uppstå om-

bord ha som hjälpmedel den tyska handboken, Taschenbuch der Kriegsflotten, samt en särskild, av marinstaben utgiven, silhuettbok av konfidentiell natur och omfattande Östersjöflottorna. Båda dessa publikationer, framförallt silhuettboken, hade vissa nackdelar vilka komma att påvisas nedan i samband med ett förslag till uppläggande av ny silhuettbok.

Våren 1942 undersöktes på kustflottan möjligheterna till övningar i silhuettkännedom och på sommaren igångsattes sådana övningar enligt följande schema.

Ett blad sammansattes med 10 olika fotografier, bilder av sådana örlogsfartyg med vilka svenska fartyg kunde tänkas komma i kontakt. Dessa bildblad distribuerades till deltagarna jämte ett protokoll, som vid en viss angiven tidpunkt skulle insändas till Flaggen för rättning, varpå de återlämnades rättade till deltagarna i samband med att nya bildblad utsändes. Ursprungligen avsågo övningarna endast fartygsigenkänning, men snart infördes sådana även för flygplan, varvid vartannat bildblad omfattade fartyg (IdU:A) och vartannat flygplan (IdU:B). Lösningarna betygsattes enligt följande grunder:

- 2 — fartyget eller klassen rätt bedömda.
  - 1 — bedömningen så tillvida rätt att den på intet sätt skulle ändrat stridsbeslutet.
  - 0 — fartyget eller klassen fel bedömda.
- Ex. Bilden föreställer tyska kryssaren Köln.
- Svar: Tysk kryssare av Köln-klass . . . . . 2 p.
  - Svar: Tyska kryssaren Leipzig . . . . . 1 p.
  - Svar: Ryska kryssaren Kirow . . . . . 0 p.

Deltagande i övningarna var obligatoriskt för de officerare som i någon beredskapsgrad deltog i bryggjtjänsten eller hade sådan drabbningsplats, att de kunde iakttaga eller upptäcka fartyg eller flygplan. Underofficerare och underbefäl skulle beordras att delta i övningarna enligt resp fartygschefs bestämmande och enligt samma grunder, som gällde för officerarnas deltagande. Dessutom var frivilligt deltagande medgivet. Deltagare blevo sålunda på t ex kryssaren Gotland:

IdU:A: NO, AO, TO, ManO, Aob Blå, HRCS, SRCS.

IdU:B: AO, ManO, LfO, AO3, samtliga Pblv, HRIvCS, SRIvCS.

Inom kustflottan utsågs en särskild officer (KfISilO) att sammanställa och rätta uppgifterna, samt i övrigt hålla kustflottan à jour med hithörande spörsmål.

Under vintern 1942—43 igångsattes av CM övningar av tvannämnd typ för hela flottan. Bildbladen utdelades till utlydande chefer, som sedan själva fingo sköta urvalet av deltagare och, enligt från CM medsänd facit, låta rätta uppgifterna.

I samband med att identifieringsövningarna igångsattes framkom bristfälligheterna i tillgänglig bokmateriel. Taschenbuch der Kriegsflotten är visserligen innehållsrik och utförlig, men dess aktuellaste upplaga, 1941/42, är synnerligen svåråtkomlig, varför i ombord tillgängliga exemplar de modernaste fartygen ej förekomma. Den svenska motsvarigheten, Sveriges Flottas Marinkalender, saknade i början ett tillräckligt antal bilder för att kunna användas till identifieringsändamål, men den senaste upplagan, 1944, är betydligt utförligare än tidigare framförallt beträffande Östersjöflottorna. Marinkalendern ingår ännu ej i fartygens bokförråd. Den av marinstaben utgivna silhuettboken hade den stora nackdelen att den endast visade fartygen i profilsbild. Samtliga dessa uppslagsböcker ha ett ur identifieringssynpunkt allvarligt fel, nämligen att fartygen äro ordnade efter nationalitet och fartygslag, vilket gör att om man inte känner någon av dessa faktorer tvingas man att leta igenom hela boken.

Våren 1943 ersattes silhuettboken med den av flygvapnet sammanställda Örlogsfartyg Igenkänningsbok (ÖIB). Den är mera omfattande än silhuettboken och i största möjliga utsträckning försedd med fotografier samt modellfotografier i flygperspektiv, men är uppställd som de tidigare omnämnda böckerna. ÖIB omfattar förutom Östersjöflottorna även engelska flottan, men ej den norska.

Innan ÖIB var utkommen, redan sommaren 1942, påbör-

jades inom kustflottan ett förslag till ny silhuettbok, ordnad efter helt ny princip, för vilken redogöres närmare nedan. På grund av bristande tid för arbetets slutförande var denna bok ej klar när ÖIB utsändes. Av denna anledning fördes arbetet icke till slut.

Det schema som användes i det ovan nämnda förslaget till silhuettbok, bör emellertid tagas upp till fönyad prövning när en för marinen avsedd silhuettbok utgives. Ty ÖIB tillfredsställer ej våra krav, marinen behöver bilder i olika målvinklar, för flygvapnet äro de olika flygperspektiven värdefullare.

För att en silhuettbok skall bliva mera lätthanterlig torde den bäst ordnas så att ett fartyg kan »examineras». Detta kan ske om fartygen ordnas efter sina speciella kännetecken, antal master, skorstenar, kanontorn eller lavettage, däckslinje och stävar. Varje fartyg illustreras med erforderligt antal bilder och dessa förses med förklarande text, vari påpekas särskilda kännetecken samt hänvisning till liknande fartyg med en anmärkning om skiljaktigheterna. Boken bör utföras som en pärm med lösblad, varigenom man kan hålla den aktuell utan de med utgivandet av en ny upplaga förenade kostnaderna. När nya fartyg tillkomma eller gamla ändras eller avgå erfordras endast en omarbetning av de sidor som beröras.

Detta system för uppgörande av en igenkänningsbok har redan tillämpats beträffande flygplan och har givit så goda erfarenheter, att all anledning finnes att försöka det även vid fartygsidentifiering.

Man kan emellertid inte lita enbart till en god silhuettbok. Det är sällan möjligt i verkligheten, på en brygga, vid en avståndsmätare o dyl, att hinna bläddra i en bok, när ett främmande fartyg siktas. Silhuettboken har sitt stora värde som lärobok, men kunskaperna måste finnas när vederbörande ställs inför verkligheten. Det är därför viktigt att personalen erhåller utbildning i detta ämne, framförallt officerarna. Beträffande underofficerare och manskap behöva endast följande

de kategorier erhålla dylik utbildning: signalmatrosor och eldledningsmatrosor uttagna till avståndsobservatörer.

Denna utbildning kan läggas på olika sätt. Ett alternativ är följande:

Sjömansskolan:

Kunskap i grunderna för fartygsigenkänning.
Kunskap om svenska flottans fartyg.

Underbefälsskolan:

Repetition av svenska flottans fartyg.
Kunskap om Östersjöflottorna.

Underofficersskolan:

Repetition av svenska och Östersjöflottornas fartyg.
Kunskap om andra flottor, som under rådande läge kunna tänkas uppträda vid vårt lands kuster, d v s i nuvarande läge engelska och ev amerikanska flottorna.

Den tid som vid de olika skolorna behöver anslås till detta ämne är endast c:a sex timmar och det torde vara möjligt att inpassa ämnet i de olika timplanerna.

Vid Kungl. Sjökrigsskolan kan utbildningen lämpligen uppdelas på kurser enligt samma principer.

Ett annat alternativ är att hela utbildningsprogrammet koncentreras till t ex fänriks- och underofficersutbildningen.

Fördelarna med det förra alternativet är att personalen redan från början får intresset väckt. Det senare alternativet är att föredraga ur den synpunkten att eleverna äro mera mogna och kunna beräknas ha större intresse för att verkligen lära sig något.

Utbildningen bör bedrivas på följande sätt.

De olika fartygens utseende instrueras med hjälp av silhuettbok, bildband, balloptikonbilder och ev modeller varvid först

syftas till en allmän känsla för utmärkande drag, senare till ett noggrannare detaljstudium. Därefter visas andra bilder och eleverna få med hjälp av silhuettboken identifiera fartygen. Allteftersom undervisningen fortskrider försvåras uppgifterna genom att otydligare bilder visas och eleverna frångas silhuettboken.

För bevarande av erhållna kunskaper synes den metod med identifieringsuppgifter, som nu tillämpas, vara den bästa. I dessa övningar böra alla officerare av kaptens och lägre grad delta samt de underofficerare av 2 gr. som erhållit utbildning i silhuettkännedom. Vidare bör ett exemplar av silhuettboken finnas tillgänglig på varje tjänstgöringsplats i land och ombord för varje officer och underofficer av ovan nämnda kategorier vara tilldelad ett exemplar.

De i denna uppsats framförda synpunkterna kunna diskuteras. I en del detaljer torde andra lösningar vara möjliga. Avsikten med uppsatsen har varit att väcka intresset och sätta igång en sådan diskussion, vilken kanske kan leda till för denna del av tjänsten värdefulla resultat.

Olow.

Förteckning

å

under tiden 1 april—30 oktober 1944 nyinkomna böcker
i marinstabens bibliotek.

Författare	Bokens titel
Svenska Skogsvårdsför- eningen	Skogsbrandsläckningens teknik i belysning av skogsbrandsläckningskommitténs erfarenheter 1944.
Oberrisengerichte in Berlin	Entscheidungen. Hrsg im Auftrag des Reichsjustizministeriums. Bd 2. Brln & Leipzig 1921.
Oberrkommando der Kriegsmarine	Handbuch für Belte und Sund 1943. Aufl 3. Brln 1943.
Oberrkommando der Kriegsmarine	Handbuch für Skagerrak und Kattegatt. Bd 13. Brln 1943.
Dahlgren, Per & Rich- ter, Herman Ao nr 84/1944	Sveriges sjökarta. Statens Sjöhistoriska Museum, handling 1. Sthlm 1944. Anvisningar för utbildningen och exempel på övningars anordnande vid intendenturtrupperna (AUE Int). Uppl 1944. Sthlm 1944.
Ao nr 83/1944	Anvisningar för utbildningen och exempel på övningars anordnande vid signaltrupperna ((AUE Sign) Uppl 1944. Sthlm 1944.
	Deutschland im Kampf. Nr 91/92 o 97/100. Juni- o Sept-Okt-Lieferung 1943. Brln 1944.
Artilleri-Tidskrift	Svenska artilleriet förr och nu. En överblick sammanställd o utgiven genom... Sthlm 1944.

Förf:ns namn	Bokens titel
Montmorency, Alec de	The enigma of admiral Darlan. New York 1943.
	The U S A at war. Ed 1 (Bildverk). New York 1943.
Elton, Wallace W.	Navy in the sky. New York-London 1944.
White, D. Fedotoff	The growth of the red army. Princetown 1944.
Stirling, Yates j:r	Why sea power will win the war. New York 1944.
Bacon, Reginald, Fuller, J. F. C., Playfair, Patrick	Warfare today. How modern battles are planned and fought on land, at sea and in the air. London 1944.
Crump, Irving	Our marines. New York 1944.
Stewart, Oliver	Air power and the expanding community. London 1944.
Cope, Harley F.	Navy shipboard administration. A guide for the naval officer. New York 1944.
Ingraham, Reg.	First Fleet. The story of the U S Coast-guard at war. Ed 1. Indianapolis, New York 1944.
Hughes, Riley	Our Coast Guard Academy. A history and guide. New York 1944.
Elton, Wallace W., Driscoll, Alfred H., Burchmore, Robert N., Larkum, Gray B.	A guide to naval aviation. Ed 1. New York & London 1944.
Sherrod, Robert	Tarawa. The story of a battle. New York 1944.
Redifer, A. E.	Lifeboat manual. Containing the very latest information on the construction, operation and equipment of lifeboats, Rafts and Buoyant apparatus. New York 1944.
Ao nr S1/1944	Anvisningar för utbildningen och exempel på övningars anordnande vid luftvärnet. (AUE Lv). Del 2. Uppl 1944. Sthlm 1944.

Förf:ns namn	Bokens titel
Enander, Bo	Finland och det andra världskriget. En återblick på finländsk utrikespolitik 1939—1944. Sthlm 1944.
Mo nr 199/1944	Provisoriskt skolreglemente för flottans manskap I. Sjömansskola (SRF: I) 1944. Sthlm 1944.
Fogelberg, G.	Örlogsflottans fartygstyper. Medborgarkunskap om Riksförsvaret 16. Sthlm 1944.
Folkberedskapens upplysningsskrifter	Luftvärnet och överflygningarna. Sthlm 1944.
Office of war information	A handbok of the United States of America. Pertinent information about the United States and the war for use overseas. Sthlm 1944.
Thiel, Tage	Örlogsvakt. Sthlm 1944.
Lgo nr 177/1944	Soldatinstruktion för armén (Alla trupp-slag). Uppl 1944. Sthlm 1944.
Mo nr 74/1944	Artilleri (UMF: III), d. 4. Sthlm 1944.
Mo nr 100/1944	Anteckningar å registreringshandlingar ang utbildning och användbarhet m. m. Uppl 1944. Sthlm 1944.
Mo nr 92/1944	Särskilda bestämmelser för utbildning av värnpliktiga vid infanteriet (SU Vpl Inf). Uppl 1944. Sthlm 1944.
Mo nr 109/1944	Bihang till skjutinstruktion för flottan, Artilleri (Bihang ASI). Sthlm 1944.
Mo nr 61/1944	Anvisningar för utbildningen och exempel på övningars anordnande vid trängtrupperna (AUS Träng). Uppl 1944. Sthlm 1944.
Mo nr 110/1944	Anvisningar för skjututbildning samt skjutinstruktion för pjäser med lv-sikte. Provisoriskt tillägg nr 3 till Skjutinstruktion för flottan, Artilleri (Prov tillägg nr 3 till ASI). Sthlm 1944.

Förf:ns namn	Bokens titel
Storbritannien Admiralty	The Royal Marines. The Admiralty account of their achievement 1939—1943. London 1944.
Lgo nr 704/1944	Soldatinstruktion för artilleriet (SoldI Art). Uppl 1944. Sthml 1944.
Lgo nr 673/1944	Soldatinstruktion för ingenjörstrupperna (SoldI Ing). Uppl 1944. Sthlm 1944.
Expeds nr 744/1945	Bestämmelser för den frivilliga militära lottautbildningen. Uppl 1944. Sthlm 1944.
Ao nr 80/1944	Anvisningar för utbildningen och exempel på övningars anordnande vid artilleriet (AUE Art), d. 1. Uppl 1944. Sthlm 1944.
Svenska Akademien	Ordbok över svenska språket. H. 172—176, markis-mjugg. Lund 1944.
Ao nr 80/1944	Anvisningar för utbildningen och exempel på övningars anordnande vid artilleriet (AUE Art), d. 2. Uppl 1944. Sthlm 1944.
Ao nr 60/1944	Anvisningar för utbildningen och exempel på övningars anordnande vid infanteriet och kavalleriet (utom tjänsten till häst) (AUE IK), d. 1. Gevärstjänst. Uppl 1944. Sthlm 1944.
Svenska Kryssarklubben	Årsskrift 1944. Sthlm 1944.
Mo nr 73/1944	Artilleri (UMF: III). D. 3. Sthlm 1944. Deutschland im Kamp. Juli-August-Lieferung 1943. Berlin 1944.
Aga-Baltic	Avståndsmätare. 1,25 m AMS m/41 med fast mätmärke, typ Wild TM3S. Sthlm 1944.
Mo nr 174/1944	Provisorisk hydrofonlära (UMF: VII). Sthlm 1944.
Lancken, R. von der	Norden som strategisk enhet. Sthlm 1944.
Ao nr 93/1944	Särskilda bestämmelser för utbildningen av värnpliktiga vid luftvärnet (SU Vpl. Lv.). Sthlm 1944.
Lgo nr 796/1944	Soldatinstruktion för trängtrupperna (SoldI Träng). Uppl 1944. Sthlm 1944.

Förf:ns namn	Bokens titel
Noreen, Erik— Warberg, Gustav	Främmande ord i svenskan. Sthlm 1944.
Lgo nr 861/1944	Soldatinstruktion för luftförsvaret (SoldI Lv). Uppl 1944. Sthlm 1944.
Lgo nr 944/1944	Soldatinstruktion för signaltrupperna (SoldI Signtr). Uppl 1944. Sthlm 1944.
Fantförsvaret	Flygplankort, nationalitetsbeteckningar. Sthlm 1944.
Ao nr 60/1944	Anvisningar för utbildningen och exempel på övningars anordnande vid infanteriet och kavalleriet (utom tjänsten till häst) (AUE IK). D. 2, Tunga vapen samt signal-, PI- och motortjänst. Uppl 1944. Sthlm 1944.
Lgo nr 1102/1944	Tillägg nr 2 till Soldatinstruktion, tunga tunga vapen, för alla truppslag. Kul-spruta m/42. Uppl 1944. Sthlm 1944.
Ao nr 79/1944	Anvisningar för utbildningen och exempel på övningars anordnande vid pansartrupperna (AUE P). Uppl 1944. Sthlm 1944.
Hurren, B. J.	Britain and world air transport. London 1943.
Ao nr 31/1944	Anvisningar för utbildningen och exempel på övningars anordnande vid luftvärnet (AUE Lv). D. 1. Uppl 1944. Sthlm 1944.
Lgo nr 948/1944	Soldatinstruktion för pansartrupperna (SoldI P). Uppl 1944. Sthlm 1944.
Ao nr 89/1944	PM för kuskar och hästskötare. Sthlm 1944.
King-Hall, Stephan	Britain's third chance, a book about past-war problems and the individual. London 1943.
Deck, Fritz	Tyskland utan kulisser. Sthlm 1944.
Ao nr 94/1944	Försvarets uniformer 1944. Bihang till UMF: I A och RekrI KA. Sthlm 1944.
Myrdal, G.	Särskilda bestämmelser för utbildning av beställningsmän (SU Best). Sthlm 1944.
	Varning för fredsoptimism. Sthlm 1944.

Förf:ns namn	Bokens titel
Horrabin, J. F.	Atlas-History of the second great war in maps & diagrams with comments. Vol 1, 2, 5—8. London, Edinburg, Paris 1940—43.
Lgo nr 2141/1944	Fälthandbok. Del IV. Underhållstjänst. Personaltjänst (FH IV). Sthlm 1944.
Lgo 2065/1944	Fälthandbok. Del I. Organisation. Armékår (FH I Kår). Sthlm 1944.
Vindex (Pseud)	Stalinism. Sovjetpolitiken under det andra världskriget. Sthlm 1944.
Nerman, Birger, Murray, Robert och J.-Scheinius, Ignas	Balticums rätt. Brännande Östersjöproblem nr 2. Uppsala 1944.
Ekelöf, Per Olof	Realister och illusioner i den nordiska frågan. Nordens serie 8. Sthlm 1944.
Edberg, Rolf	I morgon Norden. Nordens serie 7. Sthlm 1944.
Rei, August	Balticum och Sovjetunionens säkerhet. Brännande Östersjöproblem nr 1. Uppsala 1944.
1943 års örlogsvarvsutredning	Betänkande med förslag till omorganisation av örlogsvarven. Uppsala 1943.
Militära expeditionstjänstkommittén	Utredning med förslag till arvodesreglering vid försvaret. Uppsala 1944.
1944 års marinintendenturutredning	Utlåtande med förslag angående marinintendenturkårens organisation och omfattning. Uppsala 1944.
Faludi, Ivan	Så säger ryssarna. Uppsala u. å.
Lindgren, P.	Sabotageverksamhet. Medel och motåtgärder. Uppsala 1944.
Hornborg, Eirik	Sveriges sjöförsvär från äldsta tider till våra dagar. Sv. Historiska föreningens folkskrifter nr 6. Uppsala 1944.
Isaksson, Bo	Finlands öde. Örebro 1944.
Lgo 2766/1944	Tekniska anvisningar för sjukvården i fält. Sthlm 1944.

Förf:ns namn	Bokens titel
Lantförsvaret	Föreskrifter rörande förvaltningen av tygmateriel och ammunition under nuvarande beredskapsläge. Sthlm 1944.
D:o	Underhållstjänstinstruktion för stabspersonal (Uhl Stab). Sthlm 1944.
Mo 323/1944	Föreskrifter för utbildningen vid Sjökrigsskolan. Del 7. Reservintendentenslinjen (FUS: 7). Sthlm 1944.
Marinförvaltningens vapenavdelning	Beskrivning å eldledningsmateriel för kustartilleriets sjöfrontsbatterier jämte anvisningar för materielens handhavande. Sthlm 1944.
Marinförvaltningens vapenavdelning	Artillerimaterielens skötsel och vård vid marinen. ASVK. Del 2. Kustartilleriet. 1939 års upplaga. (Alla ändringar efter upplagans tryckning införda.) Sthlm 1944.
Mo 187/1944	Ändrad lydelse 1944 av förslag till Artillerireglemente för kustartilleriet. Del 3. Tjänsten vid luftvärnsartilleriförband. B. Kulsprutor, automatkanoner. 1938. (Ändrad lydelse 1944 ARK III B.) Sthlm 1944.
Ao 333/1944	Anvisningar för utbildning i ammunitionstjänst. Sthlm 1944.
Steensen, Steen	Hangarskibe. Köpenhamn 1944.
Föreningen Sveriges Flotta	Sjövärn och sjöfart. Fickbok för marin- och sjöfartsintresserade. Sthlm 1944.
Fjell, Petter	Den norska handelsflottan och kriget. Världspolitikens dagsfrågor nr 5. Utrikespolitiska Institutets broschyrserie. Sthlm 1944.
Robinson, Walton L.	The Norwegian Navy in action. Särtryck ur »Proceedings», vol 69 nr 6 1943. Annapolis 1943.
Jane	All the Worlds Aircraft. 1943—1944. London 1944.
Kjellberg, Sven Herman	Ryssland i krig. Sthlm 1944.

Förf:ns namn	Bokens titel
Fries, Carl Marinförvaltningens vapenavdelning D:o	Svensk kust. Sthlm 1944. Beskrivning över centralriktanläggningar, allmänt. Sthlm 1944. Beskrivning över Sverigeskeppens central- riktanläggningar. Sthlm 1944.
Lgo 3115/1944	Luftvärnsreglemente (LvR). Del 3. D:1 20 mm lvakan m/39 (rörlig) (LvR III D:1). Sthlm 1944.
A o 248/1944	Anvisningar för Fria Kriget (AFK). Sthlm 1944.
Jane	All the Worlds Fighting Ships. 1943—44. London 1944.
En tysk oppositionsman	Misslyckad revolt. Översättning från tyskan. Sthlm 1944
Pettersen, Sverre og Spinnangr, Finn	Meteorologi for Sjøfolk. Bergen. 1938.

